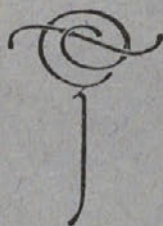

MLADOST

GLASILO SLOVENSКИH ORLOV.

UREJUJE FRANCE BEVK.

1919.

LETNIK XII. ŠT. 1, 2.

CENA 10 K.

NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI.

Orli, viteški mladeniči!

Danes nam sije svobodno solnce in žari na kri in na trpljenje tistih, ki so ga priklicali izza gor teme in gorja. Slava njihovemu spominu, čast njim, ki ga niso mogli doživeti sami!

Kaj pa drugi, ki se grejete v objemu osvobojenih domov in uživajte srečo za doščanja?

Vas vse pa kliče Zveza Orlov iznova na plan. Vabi vas vse v svoje zavetišče, vse, ki hočete zdravo telo in prave misli. Kakor nas uči naša »Zlata knjiga« — bratje, vzemite in berite jo: — je Orel organizacija poštene krščanske slovenske mladine in ima predvsem nalogo, da združi vso slovensko mladino, ki krščansko misli in se hoče ravnati po krščanskih mislih, tudi v življenju v eno samo četo... Ta naloga še ni dovršena z vstajanjem Jugoslovanov in Slovanov sploh, se še je samo povečala in raztegnila v veliko. Ne

samo Slovence, temveč tudi soplemenjake Hrvate in Srbe, brate Čehe, Poljake, vsakega Slovana, ki je naše misli, moramo zbrati v četo, ki bo korakala pod našim praporom. Zveza Orlov mora biti zveza nesebične, poštene, telesno in duševno zdrave krščanske slovanske mladine.

Bratje, vstanite k novemu življenju, Zveza Orlov vas kliče, kliče vam besede naše himne!

Dvignite, Orli, v jasne višine
krila ponosna, mlade moči.
Sove se skrivajo v nizke temine,
k solncu, k svetlobi Orel hiti.

Predsedstvo Zveze Orlov je že pričelo delati, začnite tudi vi, pozivite in okrepite Orlovske odseke, ustanavljajte nove. Zdaj je čas, ne zamudite ga. Vse se giblje, glejte, da nas drugi ne prehitite. Bodite budni, ker sovražnik je pripravljen, da zaseje on svoje zlo, ko bi vi spali.

Zveza Orlov v Ljubljani

priporoča

Mladeniči na plan	K	—20
Mladeniška telovadna organizacija	„	—40
Zlata knjiga, nevezana	„	2—
vezana	„	3—
Sprejemnice za člane (diplome)	„	2—
Narodni kolek	à	„ —02
Narodne razglednice	„	„ —20
Krekove slike	„	„ 4—
Sukneni telovadni čevlji	„	„ 8—

Pri večjih naročilih primeren popust!

Pošilja se le po povzetju! Zavojnina in poštnina posebej!

Naročila sprejema:

Gospodarski odsek Zveze Orlov v Ljubljani,

Ljudski dom.

MLADOST

GLASILO SLOVENSkih ORLOV

ŠTEV. 1, 2.

JANUAR, FEBRUAR 1919.

LETNIK XII.

Novo življenje.

Ivan Podlesnik.

Vam, ki ste se že vrnili: Na zdar!

Vam, ki ujeti čakate v silnem hrepenju stopiti kmalu na naša svobodna tla, Vam: Na veselo svidenje.

Vam, ki ste dali svojo srčno kri zato, da se je zrušilo staro in vstalo novo, Vam: Slava!

Vam pa, Vam najbolj nesrečnim, ki ste odšli zdravi, vrnili ste se pa bolni, brez udov, pohabljeni in tisočkrat nesrečni, Vam, Vi naši najdražji, Vam: Ne obupati! Z nami ste eno!

ljala ves čas! Da bi še rastla v nas in v Vas!

Bratje: Zveza Orlov dela! Naprej! Z nami! Pa bo Bog z Vami!

Zveza Orlov dela in tudi odseki so že pričeli z delom. Najprvo smo imeli par sestankov v ožjem krogu, kjer smo se razgledali po njivi, katero nam bo treba preorati in presejati. Potem smo sklicali večji sestanek Orlov v Ljubljano, kjer smo se orijentirali zlasti glede našega načelnega stališča. Ugotovili smo, da se načelno za našo organizacijo ni nič spremenilo. Kot prej so nam tudi zdaj nauki, zbrani in na kratko očrtani v naši »Zlati knjigi«, temelj, na katerem gradimo naše delo v korist slovenskega ljudstva. Ljubezen do naroda nam ni bila nikdar fraza in nam je zdaj še manj, ko smo videli, skoz kako strašno pot trpljenja je romal naš narod do svojega vstajenja. Torej glede naših temeljnih načel nobenih kompromisov, nobenega hotenja z načelnimi nasprotniki, temveč jasno, odločno, samozavestno naprej po potu, po katerem hodimo že nad deset let.

Padla pa je med nas misel o nekaki združitvi na tehničnem polju z našimi načelnimi nasprotniki. Te misli nismo odbili, temveč jo pazno preiščujemo in ko bo dozorela, jo hočemo Vam predložiti, da odločite o tem.

To je bilo najprvo, potem pa je prišlo podrobno delo.

Predsedstvo Z. O. se sestaja vsak teden k rednim sejам. Istotako tudi vadi-teljski zbor Z. O. O tem podrobnem delu samo nekaj besedi.

Prvo je, da se vzbude, požive

Že takrat, ko smo slutili, da mora priti prav kmalu konec, že takrat smo se pripravljali in popraševali: kakšno bomo našli našo organizacijo, kako jo bomo poživili?

Pa še prej, vsa ta strašna leta, smo si neštetokrat stavili ta vprašanja.

Ko pa smo se vrnili, se nismo več povpraševali, temveč pričeli smo takoj z delom. Tako nam je bilo pri srcu, kot je kmetu, ki stopi na dan, ko je pomlad še za gorami, na njivo, kjer se poznajo še zadnji sledovi snega in se mu vzbudi zopet spoznanje, da bo treba začeti orati in sejati.

Pa smo pogledali proti nebu in na zemljo in smo prvič na naši zemlji začutili tisto, po čemer smo hrepeneli vsa ta strašna leta, začutili smo, da stojimo svobodni na svobodni naši zemlji. Pa smo zavihali rokave, pa smo pričeli in pesem nam je vstala v duši. Velika pesem, porojena iz spoznanja svobode, spremljana od ljubezni do vsega, kar je pod nami, nad nami in okrog nas.

Bratje! Še nikdar morda ni bila ta ljubezen tako močna v nas, kot v trenutku, ko smo pričeli z delom. Da bi nas sprem-

in nanovo ustanove odseki. Z. O. jih kliče k življenju in jim pomaga pri vstajenju z govorniki, predavatelji in naveti. Posebno skrb posveča odsekom na Koroškem in Štajerskem. Išče pa tudi stika z drugimi enakimi slovenskimi organizacijami, zlasti z brati Čehi in Hrvati.

Dalje se pripravlja Z. O. na občni zbor, ki se ima vršiti ta mesec. Z občnim zborom bodeta združena tudi dva tečaja: organizatorični in tehnični.

Naš Poslovník je v delu; vadiateljski zbor pa pridno pripravlja Vežbovník.

Za urejevanje »Mladosti« je določen poseben odsek, ki ima skrbeti tudi za organizacijo fantovskih večerov in večjih shodov. Drug, zopet za to določen odsek se peča s skrbjo za temeljito organizacijo naraščaja.

To je na kratko orisano začetno delo, od katerega pričakujemo najlepših sadov, ker je volja pri delavcih v centrali in pa tudi pri odsekih, od katerih nekateri so pričeli res z veliko marljivostjo.

Ali naj govorim še o nadaljnjih načrtih in ciljih? Mislím, da ni potreba, ker spe-

ljimo najprvo vse to, pa bo storjenega že veliko. Skrbimo, da nam od starih, predvojnih odsekov ne zamrje ni eden, temveč, da se jim pridružijo še novi in novi. Isto velja o fantih. Mnogi, ki so bili kot cvetovi naših poljan, kot hrastovi naših planin, so padli; od živih pa naj ne odpade niti eden, temveč novi in novi v naše vrste! Še so planine in poljane naše, še bodo cveli cvetovi in rastle hrastovi! Meje so padle. Nič več nimamo kranjskih, koroških, štajerskih, goriških Orlov, temveč samo slovenske Orle. Skrbimo, da jih bo mnogo, mnogo in da bodo močni.

Bratje! Novo življenje! Ne v pričakovanju, da nas pozovejo k delu, temveč iz trpljenja in dela smo prestopili v novo življenje k delu. Iz uniforme v uniformo, kot sem pisal pred leti. Ali čutite, kako lahka je ta uniforma, kako veselo to delo?!

Bratje! Nosimo jo s ponosom in v zavesti, da hočemo, da moramo biti avantgarda katoliških Jugoslovanov!

Na zdar!

Zmaga.

A. Komlanec.

Orel je oživel. Z njim oživlja novo kulturno življenje. Pred vojno je Orel zmagoval. Sedem let — in napolnila se je bila Slovenija njegovega glasu.

Po vojni ne bo slabše. Vse mora nadkriliti, vse prekositi v tekmi za vzore. Kdo naj se meri z letom in sili orlovske misli!

Bilo je 17. novembra v minulem letu. Komaj je pojenjal malo vojni dež. Kdo se je zbral v Ljubljani v Katoliški tiskarni na skupščino? Orli so bili to. Orli, ki ohranijo Orlovsko naravo tudi v trudu, trpljenju, vihri.

Dvignili so zastavo Orlovske zmage. Vsi soglasno so sklenili, da hočejo pod nemoževano Orlovsko zastavo korakati dalje v bodočnost, da osvoje Jugoslavijo

s pravim prepričanjem, s kulturnim delom za Orlovske vzore.

Ne tako kot drugi, ki obupuje. Z upanjem, z zmago kreposti naj se izpopolni vsak, celo ljudstvo, ves narod, vsa težko priborjena Jugoslavija. Ne v nizkotno, ampak v višino k Najvišjemu naj stremi vse.

Pretrsljivi zgledi moralno padlih oseb in narodov naj vodijo k sklepom za krščansko prosveto in k vnemi za moralno življenje.

8. decembra, na Brezmadežne dan, je imeio mnogo odsekov obnovilne občne zборе. Z Bogom v srcu — zjutraj so pristopili k sv. obhajilu — so začeli, kdo se jim bo ustavljal? Kdo jih zavrl? Pri Orlih je zmaga in čast!

Kako bomo po vojski, ali nas bo še kaj, ali bomo še kaj navdušeni za Orla in njegove cilje; ali bo sploh Orel še potreben? Tako smo razmišljevali, kadar smo se za hip otresli verige modernega, vojaškega suženjstva. Bili so časi, ko nismo ničesar več mislili, ko smo duševno potrti in telesno izmučeni, otopeli molče sledili poveljem naših predstojnikov. Edina zaveza, ki nas je obšla ob takih urah, je bila, da je tako še najbolj pametno, kajti kdor ni nič mislil in rad in molče sledil, kakor in kamor so ga gnali, je še najbolje izhajal. Danes se čudimo, kako je bilo mogoče, da smo vztrajali toliko časa v trpljenju. Duševno so nas ubili, da smo bili brez moči in volje. Ni čudno, da smo prišli duševno potrti in utrujeni domov in da v splošnem neredu nismo vedeli prvi hip, kako bi začeli, kje bi prišli, da bi več zaleglo, da bi bolje koristili svobodni domovini. Zaveza, da smo še živi, da smo rešeni, nas je napolnila s pijanim veseljem in se še danes nismo povsem iztreznili. Počasi se nam vračajo moči; vse bo zopet dobro, da smo le svobodni!

Veliko smo se naučili v trpljenju in bliža se čas, ko nam bo udeleževati naše izkušnje. Kako bomo to storili, da bo v prid domovini in nam v korist? Kar smo spoznali za slabo, bomo opustili in skušali doseči, kar smo spoznali za dobro. Sedeli in molčali ne bomo sedaj doma in čakali, da bodo drugi mislili in delali za nas. Prijeli bomo za delo in ustvarili domovini in sebi srečno bodočnost.

Mi Orli se bomo poprijeli zopet dela v naši lepi organizaciji, ker smo spoznali, da je to dobro za nas in za domovino.

Za domovino? Da, domovina rabi značajnih, odločnih in zavednih fantov. Svoboda nam bo v čast in srečo le, ako je bomo vredni in jo znali prav izkoristiti. Pravijo, da nismo zreli, da nismo za nič, ako nismo v verigah in ne vihti tujec bič nad nami. Tako pravijo tisti, ki bi imeli skrbeti za sebe in bi imeli sami s seboj dosti opraviti in bi jim imelo biti vseeno, kakšni smo mi. Zato nam niso privoščili svobode. Ali oni, ki so nas osvobodili, nas poznajo in vedo, da to ni res in mi fantje moramo dokazati, da se o nas v ničemer niso zmotili. Orel nas je vzgojil, vse kar nam je dal, bilo je dobro. Nobenega ni pokvaril, nobenemu škodoval. Marsikoga so samo Orlovska načela krepila, da je vztrajal in vzdržal. Orel je vzgojil naše fante domovini v čast in korist!

Koristil je tudi nam. V težkih urah nam je vzbujal samozavest in nam kazal cilj življenja. Prežeti Orlovskih idej smo lažje trpeli in lažje našli pot rešitve v raznih nevarnostih. Skratka: Vsak zaveden Orel, ki je bil vojak, mora priznati, da se škoda, ki mu jo je povzročila Orlovska misel med tovariši vojaki, ne da primerjati s koristjo. V vsej zapuščeni, pomanjkanju in splošni propalosti, smo videli, da so drugi še veliko bolj nesrečni, ker niso imeli nobene bodrilne zavesti v sebi, nič, kar bi jih dvigalo, tolažilo in jim vzbujalo upe. Poleg telesne spretnosti, ki nam jo je dal Orel, nam je bila njegova moralna sila sama v neizmerno korist, v korist, katere se drugi niti zavedali niso, ker je niso poznali.

In sedaj stojimo pred veliko bodočnostjo. Naš narod je vrgel raz sebe okove suženjstva in gleda v obraz novi dobi. Svoboda, enakost, pravice, napredek, življenje se nam obeta. Kako željno smo pričakovali dobe miru in svobode! S kako vročimi občutki smo jo pozdravili! Marsikdo se v prvih prazničnih urah ni zavedel, da smo še zmerom na tej revni zemlji, da nam bo tudi poslej usojeno v potu svojega obraza služiti vsakdanji kruh. Marsikdo je mislil, da smo sedaj dobili raj, kjer bo konec težavam in trpljenju.

Veliko smo dosegli; v svoji hiši bomo poslej mi gospodarji. Strli smo suženjske okove, naš narod je prvič zadihal zveži prosti zrak. Ali vsega še nismo dosegli —. Temelje srečne bodočnosti imamo, sedaj nam je treba graditi tako bodočnost! Lahkoumeži so mislili, da nas bo v Jugoslaviji prvi dan obsulo svetlo solnce s svojimi žarki. Danes, po nekaj tednih, se že sliši tožba: Nič bolje ni. Razrušiti svetovni red, podreti srečo, to ni bilo težko, to ni umetnost. Vpostaviti jo, izboljšati, izpopolniti, to nas še čaka. In to bo naloga nas, ki smo prišli iz šole trpljenja izčiščeni, močnejši in polni izkušenj.

Svobodni bomo sedaj. Naša lepa zemlja, naše lepe gore, naša jezera; vsa naša domovina bo poslej samo naša, samo za nas. Razmere se bodo uredile, prišel bo sladkor, petrolej in druge potrebščine. Ali pride z njimi zopet stara močnatost, srčna zadovoljnost, božji mir? Drago smo plačali svojo svobodo! —

Valovi strasti so objeli zadnjo vas, otrovali zadnje srce. Kdaj bo naš sosed zopet tako veselo oral, da mu bo pot zalival čelo? Kdaj se mu bo zopet srce topilo

blaženosti, ko bo ogledoval sadovnjak, uljnjak in rumeno žito? Kdaj bo zopet zavriskal naš Jaka tako sveže in iz polnih prsi?

Tujec je bil pri nas, ugrabiti nam je hotel našo sveto zemljo. Namen se mu ni posrečil. Z dolgim nosom je odšel za vedno. Ali zastrupil nam je srca, podrl nam je zadovoljnost in srčni mir.

Nova doba je nastopila, svobodna bodočnost je pred nami, ali sreče nam ne bo prinesla, ako ne bomo imeli moč. Pošteno srce, pridne roke in bistra glava, so lastnosti našega ljudstva. S temi lastnostmi se je branil naš narod stoletja proti nasprotniku in se ohranil. S temi sredstvi si bo tudi v svobodi ustvaril srečno bodočnost.

Utrujeni in zbegani smo. Vse, kar je prišlo nad nas v dobi zadnjih let, je preveč, da nas bi pustilo hladne in brezbrizne. Navajeni reda in komodnosti prejšnjega življenja, se nismo mogli prilagoditi vojnim razmeram. Danes, ko smo svoj križ prinesli do štirinajste postaje, nas je z novo silo prevzela zavest svobode, vstajenja. Po par mesecih se spominjamo nazaj svojega križevega pota in zdi se nam vse skupaj kakor težke sanje. V polsnu živimo še danes in pozabljamo, kako brzih korakov stopa

mimo nas nova doba, v kateri bomo poslej živeli.

Vzdramimo se sedaj! Pokonci dvignimo glave in pokažimo, da smo Orli! Pokažimo, da smo zmagovalci!

Sinovi izkrvavljenega naroda smo in mislimo — dr. Krekova garda smo in ni nas treba biti sram! Orlovstvo bodi naš ideal, naša čast! Z Orlovskim duhom prepojimo našo mlado Jugoslavijo, da zrastejo iz nje možje-značaji, da vzcvete v njej srčna zadovoljnost in božji mir! Če so bile kdaj žrtve potrebne, potrebne so sedaj!

Naša mladina, naši najmlajši. — Brez varstva in sredstva so bili v tako burnih časih. Nič čudnega ni, da so zbegani in razposajeni. Ali, naši bratje so, naša kri, sinovi našega izkrvavljenega naroda. Ali nam bo vseeno, če se izneverijo Orlu, idejam, iz katerih je črpal naš narod v težkih časih vso svojo moč? Ne zaradi nas, zaradi njih, naših najmlajših, nas kliče naša domovina, nas kliče Orel!

Vzgojimo mladi rod v Orlovskem duhu in zrastle bodo značaji in Jugoslavija ne bo samo svobodna, ampak tudi zadovoljna in srečna, ker spremljal jo bo božji blagoslov na njenih potih!

Orlovska in Sokolska organizacija.

Dr. I. Pregelj.

Nobena organizacija ni sama sebi namen. Iz socialnih razmer vzrastla, mora biti le sredstvo, s katerim stremimo po udeležitvi gotovega smotra. Vsaki organizaciji pa je treba, da je životvorna, treba ji je duše, ki oživlja mehanizem trupla. Po duhu organizacije in po kakovosti smotra, za katerim stremi, merimo vrednost organizacije. Kot katoličan smatram zato Orle za vzvišenejšo družbo. Njihov smoter je osebno in narodno izpopolnjenje in versko življenje. Tudi Sokolstvo ima zasluge za narodno prebujenje in je nekak predstavitelj naše zgolj narodne kulture v desetletjih predhodnega stoletja. Odklanjam je pa kot društvo, ki je sprejelo v svoj program propagando svobodne misli, pod čemer je umeti proč od krščanstva in vsega, kar sledi: svobodne šole, razporoke itd. Prav odkrito bom rekel, da so bili časi, ko me ni Orel zadovoljeval. Našel sem več fraze, kakor pravega idealnega duha. Prav tako odkrito povem, da se mi je Sokol večkrat uprl, ko sem videl vaško ostudno politično zagrizenost in odurnost v njegovih vrstah in to pri elementih, ki bi se jih bili idealni

ustanovitelji češkega in našega Sokola sramovali. Tudi to se mi je upiralo, da je Sokol Orlo kratkomalo preziral, Orel Sokola prehudo sodil, sodeč vso organizacijo po nekaterih osebnostih odbijajočega značaja. To pa je bilo zato, ker sta organizaciji bili zašli s smeri svojega programa in sta igrali nekako v področju naših političnih strank, kot nekaki agitatorski gardi. Naj bo, kar je bilo. Strašno je vihralo od takrat in Orel in Sokol sta se prebudila v novi državi in novi svobodi in novem duhu človečanske demokracije. Ali ne bo treba, če hočeta organizaciji ostati v novih razmerah životvorni, da revidirata svoj program? **Orlu ga ni treba!**

Kar uči katoličanstvo, je še več nego Wilsonov evangelij, ki je tolstojanizem v ustih prvega in morda največjega državnika dvajsetega stoletja. Toda Sokolu? Če ne laže pregovor, da ptič ne spremeni svoje pesmi, ne bo je tudi Sokol. Jačje ko kdaj prej bo morda Sokol, čigar samozavest se je po preganjanju okrepčala, klical po svobodomiselnosti in propagiral svoj nazor v telo jugoslovanskih narodov. S te svojo

akcijo bo povzročeval protiakcijo od strani Orlov. In morda, morda ne bomo še sivi in bomo doživeli kulturni boj, kakor so ga z magoviti Prusi uprizorili po letu 1871. Vsak tak boj pa smatram za naroden zločin, zato ker je bratski boj in zato ker je kulturni boj. Kulturni boj, izvajan in bojevan v telesu vernega jugoslovanskega naroda, pa bi bila naravnost katastrofalna kriza, ki bi razsekala naše demokratsko združenje v nova dva svetova: duh dednega avtonomstva in tujega kozmopolitizma, torej še en razkrajajoči element poleg klimatičnih, historičnih in verskih nasprotstev, ki jih je še treba ublažiti, v duha velike nacionalne misli: državne jugoslovanske misli! Dvomim — Bogu bodi potoženo — da ne bo prišlo do podobnih nasprotstev med Sokoli in Orli, kakor pred vojsko. Evolucija narodov je pač taka. Do sodnega dne se bosta borila Krist in Antikrist (Protikrist ne Predkrist, da ne bo zamere!), katolicizem in pozitivizem. Ne bi videl rad, da bi postala Orel in Sokol predstavitelja tega, narodnemu telesu nevarnega boja. Zato bi svetoval: Revidirajmo delokrog in smoter Orlovske in Sokolske organizacije. Niti Sokol niti Orel ne moreta iz svoje in samo iz organizacije dobiti tiste izobrazbe, ki bi ju uspobila za prava duševna vzgojevalca narodovih plasti. —

Vzgajati moreta le z zgledom. Vse vzgledno je dobro. Dobra bodita Orel in Sokol, narodna, goreče rodoljubna, delavna, disciplinirana. Orel stremi, zvest svojim štatutom, za tem, da bo živel zmerno, pošteno in čednostno. Sokol bo delal isto, če bo hotel veljati kot znan ča je n mož. Orel naj ne bo boječ in popustljiv, če bi se šlo za katoliško prepričanje, a s surovo silo naj ne napada Sokola, svojega brata, če tudi bi ta zmotno trdil kaj oprekljivega. Sokol nasprotno gledaj v Orlu sebe vrednega, ga spoštuj kot človeka in člana človeške družbe bratov in sestra. Demonstracij, ki so naperjene proti tej ali oni stranki, se izogibajta, demonstracij organizacija proti organizaciji ne prirejajta! Smemo si biti nasprotni v mišljenju, ne smemo si biti sovražni! Sokol se zavedaj svojih idealnih ustanoviteljev, inteligentnih in dostojnih ljudi in jih posnemaj. Takten in fin naj bo! Orel se zavedaj, da nimajo pričakovati sláve sveta, ki udeležujejo Kristov nauk. Ponižen bodi! Zavest notranjega zadovoljstva, da delam prav, je plačilo, ne klak in krik in plosk ljudi. Skratka: Sokol in Orel naj se podpirata, ker že ne moreta hoditi skupaj, in se vsaj ne bijta med seboj. Ni Sokol ni Orel nista sama sebi namen! Narodu sta. Zgodovina naroda vaju bo sodila. Če pa se bi morala udariti — Orel, to si zapomni — imaš orožje, ki ga Sokol zametuje. To orožje je molitev — in molitev oblake prebije! —

Bodimo pravi Orli!

Š. Klas.

Sedaj, ko oživljamo Orla, imejmo pred očmi eno: Bodimo pravi Orli! Kaj se to pravi?

Iz razvalin nam je sezidati novo stavbo. Preden to začnemo, moramo imeti gotov in jasen načrt. Bomo li zidali znova ali bomo samo zamašili luknje in zazidali razpoke ter tako umetno držali vso stavbo po koncu? Izkušnja nas uči, če se držimo te primere, da je popraviljanje in prezidavanje zelo drago. Razen tega se stavbi iz raznih ozirov ne more dati potrebna trdnost, ličnost in času primerna praktična ureditev. Taka stavba, na zunaj morda lepa, je v svojem bistvu nestvor, ki ga utegne prvi močnejši potresni sunek zopet porušiti.

Pri naši stavbi se nam tega ni treba bati. Njeni temelji so tako trdni, da jih ni omajal svetovni potres. Pač ji je prizadejal mnogo škode; najlepše okraske bo treba nadomestiti z novimi. Ali v svoji notranjo-

sti je nepokvarjena in vse, kar bi hoteli spreminjati, bi ji bilo na kvar.

»Zlata knjiga«, pravilnik »Zveze Orlov«, sta tako srečno izbrana, da si boljšega temelja ne moremo misliti. Vse, kar se zahteva in želi od Orlov, je obseženo v njih. Ko bi hoteli spreminjati in obračati ta temeljna načela in bi se potem po njih ravnali, ne bi bili več Orli.

Nauki »Zlate knjige«, sploh načela, na katerih je vzkli Orlovska misel, so najboljša, kar nam je bilo možno dati. Da bi jih le vsi prav razumeli in se po njih ravnali! Tega se je včasih pogrešalo! Orel, ki so ga osnovali mladinoljubi iz čistega idealizma, da bi moralno dvignili našega mladeniča in po njem ves naš narod, se je često izigraval od nepoklicane strani, od oseb, ki niso za Orlovsko misel z mezincem genili in je tudi razumeli niso, v njihove grde osebne ali strankarske namene. S tem so v fantih

ubili samostojnost in sveto vnemo, ker smo spoznali, da smo postali samo sredstvo, orodje v narodu škodljivi politični borbi. Da je bil fant dober agitator, zabavljac, užival je ugled, če tudi so mu bila temeljna načela tuja. Navadna človeška načela dostojnosti se niso upoštevala. Kdo nam je priporočal ljubezen do bližnjega? Kdo nas učil politične modrosti, kdo dostojnosti, kdo pravičnosti do nasprotnika? Ostuden je bil boj včasih, ne vselej in posredno po naši krivici, ali Orel je včasih zašel v njega hote ali nehote in se s tem oddaljeval svojemu pravemu namenu biti drugim vzgled dobrega. Bile so razmere žalostne, nevzdržne. Bog daj, da bi se več ne vrnile! Vsaj med Orle ne, sicer je bolje, da pustimo naše ideale, če so nam nedosegljivi, ali če jih nismo vredni!

Spoznati in priznati slabosti nas ne sme biti sram. Če bomo imeli vedro čelo in jasno oko, bomo lahko pogledali nasprotniku v obraz. Čemu bi bili še nadalje Orli sami med seboj, kadar nam kaže, kadar nas ne vidijo tovariši?! Je li sramotno, poniževalno biti Orel? Če je to, potem mora biti nekje vzrok. Zaupajmo drugim, da nas bodo priznali in upoštevali, ako bomo pravi Orli in zasledovali cilj: Potom orlovskih načel dvigniti sebe in koristiti domovini. Naj drugi skušajo doseči isto drugim potom, če se jim zdi bolj pripraven in jih ne ovirajmo! Za sebe mi vemo, da je

naš način dober. Samo zato, ker bomo svoj namen dosegali na podlagi krščanskega svetovnega nazora, nas vendar ne bodo preganjali; saj smo končno vsi kristjani in celo katoličani. Krščanstvo je v vseh časih in v vseh slučajih pokazalo razumevanje za ljudski socialni napredek. Sv. katoliška Cerkev je zlasti v zadnji svetovni vojski po svojih članih doprinesla toliko del krščanske ljubezni in toliko dokazov pravičnosti in požrtvovalnosti, da pač nima nobeden vzroka sovražiti njo in njene člane. In v naši domovini? Ni li bil cerkveni knez, ki je v nevarni dobi zastavil ves svoj ugled, vse svoje sile, svojo existenco v korist ljudstva in domovine?

Ponosni bodimo, da smo Orli, da imamo cilj po načelih in pravilih sv. katoliške Cerkve sodelovati v naši svobodni Jugoslaviji! Samo bodimo pravi Orli in držimo se teh načel in ne bo nam treba biti preziranim, kajti upoštevali nas bodo vsi, ki bodo hoteli uživati sloves, da ljubijo svojo domovino. Če smo mi boljši kakor drugi, Boga zahvalimo za to, pa pustimo jih pri miru. Tudi Bog je poleg angela dopustil hudiča, pa že ve zakaj. Gotovo ne zato, da bi mu vladal v nebesih. Zgodilo pa se je nekoč, da tudi angeli niso imeli vse prav in jih je Bog pahnil v pekel —

Več samostojnosti, več močatosti nam treba! V tem oziru potrebujemo remedure!

Katoliška rokodelska društva.

Š. Klas.

Ustanova častitega očeta Kolpinga, katoliška rokodelska društva, so Orlom večinoma znana. Marsikateri izmed nas, ki smo šli svoj čas po svetu, da si nabereмо izkušenj, je prišel s temi društvi v stik in užival blagodejnost te naprave. Kdor je imel priliko opazovati od bliže delovanje katoliških rokodelskih društev, priznati mi mora, da spremlja delovanje teh društev poseben božji blagoslov; kakor da čuva nad njimi duh blaženega ustanovitelja, očeta rokodelskih društev, Kolpinga.

Na podlagi statistike iz leta 1907., ki mi je na razpolago, je štela zveza katoliških rokodelskih društev takrat 192.253 članov v 1161 društvih. V bivši Avstro-Ogrski je bilo 262 društev s 17.000 člani.

Zakaj nas zanimajo katoliška rokodelska društva? Zato, ker so v marsičem podobna naši Orlovski organizaciji. Temelj tej organizaciji so katoliška načela. V pravilih

je izrecno zavarovano, da morajo biti vsakokratni predsedniki posameznih društev katoliški duhovniki. Člani so vezani po pravilih, da se morajo udeleževati raznih verskih vaj in tudi na zunaj odločno priznavati katoliška načela. Zato so katoliška rokodelska društva, posebno v Nemčiji, središča vsega katoliškega gibanja. Člani so sicer sami rokodelci, a večinoma mladi fantje, katerim nudijo društva poleg duševne izobrazbe predavanja, igre, knjižnice, tečaji, tudi telesno izobrazbo. Marljivo se goji telovadba, petje, glasba in različni športi.

Potujočim mladim rokodelcem nudijo ta društva neprecenljive koristi. Društvo sprejme vsakega kot dragega gosta, mu nudi prehrano, prenočišče in razvedrilo v poštenu družini rokodelcev in ga tako obvaruje raznih nevarnosti.

Naš nesmrtni dr. Krek se je živo zani-

mal za katoliška rokodelska društva in je svoj čas v romanu »Iz nove dobe« vneto opisal blagodejno njihovo delovanje.

Pri nas na Kranjskem so bila, deloma so še katoliška rokodelska društva v Ljubljani, Novem mestu. Škofji Loki, na Vrhniki in v Št. Vidu. Slednje je v vojnem času vsled nevzdržnih razmer prenehalo. Imamo torej še štiri, katera več ali manj živahno delujejo.

Kakšno stališče naj zavzamemo mi rokodelci kot Orli in posebej kot Jugoslovani sedaj nasproti nemški, a vendar tudi nam koristni ustanovi?

Jaz, za svojo osebo, pozdravljam katoliška rokodelska društva in jim želim blagoslova. Društvo je mednarodno in po svojem bistvu pravično vsem. V obmejnih krajih, kakor v Mariboru, Gradcu, Celovcu, je bilo sicer nacionalno in je skoraj z večjo vnemo delovalo za ponemčenje kakor za poglavljenje verske misli. A to posledj morda odpade. Tudi nastane vprašanje, če kaže delati razpor v splošno dobri stvari, ki je skoraj verskega pomena, ali vsaj dobro sredstvo krščanske ideje, ki je ne loči narodnost in država.

In vendar se mi zdi, da bi se dala na istem temelju in pravičnih osnovati za nas še boljša jugoslovanska katoliška rokodelska organizacija v družbi in s sodelovanjem Orla.

Katere ugodnosti vidim v tem? Orel bi postal nekaka dejanska, praktična organizacija fantov-rokodelcev, kateri poleg kmetskih itak tvorijo večino v Orlu. Za jugoslovanske rokodelce bi imela taka katoliška organizacija privlačno silo in posrečilo bi se nam lažje vzgojiti zdrav in veren obrtni naraščaj. Tretjič je naša domovina sedaj tako obsežna in ima vse pogoje za industrijo, tako da mladim rokodelcem ne bo treba v Nemčijo, če si bodo hoteli razširiti znanje. Nemško katoliško rokodelsko društvo ima ravno zaradi svojih res dobrih strani privlačno silo za nas in bo obstojala še nadalje nevarnost, da bi naši pridni in nadarjeni sinovi še nadalje služili nemškemu kapitalu kakor doslej.

Taka naša organizacija bi stopila lahko v stik z nemško, francosko, angleško itd. in bi se našla pot, ki bi vseeno omogočila potovanje izven naše države. Pomisliti pa treba, da bomo sedaj mi tišči, kamor bodo hodili rokodelci raznih držav po izkušnje.

Naša »Jugoslovanska strokovna zveza« ima sicer lep in blag namen in se ji za bodočnost obetajo boljši časi, če bo znala izrabiti prilike. Toda njen delokrog je preobširen, da bi se mogla baviti z rokodelci po vzorcu katoliških rokodelskih društev.

Sprožil sem to misel v nadi, da bodo bratje Orli o tem razmišljali in izrazili svoje mnenje.

Ali duhovnik samo v cerkvi ali ne?

†Silvester.

Boj proti klerikalizmu je v ustih nasprotnikov boj proti duhovnikom.

Zanimivo je, da se hoče ta boj oborožiti s »čistim« krščanstvom. Slišimo, da je »čisto« krščanstvo tisto, ki se ohrani samo brez duhovnikov, brez molitve, brez zakramentov, sploh brez vse zunanosti — samo z razumom. Potem bi bil duhovnik že v cerkvi odveč, pa ne samo to, tudi Cerkev sama. Duhovnika nam predstavljajo kot največjega, debelega egoista, ki »čisto krščanstvo« izrablja v svojo lastno korist.

Kaj bodo človeštvu prinesli ti novodobni razumniki? Eno je gotovo, da Cerkev in duhovništva ne bodo spravili iz sveta. Za to je porok Kristus — naš Bog. Ni pa nemogoče, da eden ali drugi narod zavedejo v te novodobne zmote. Ločitev Cerkve od države, brezverska šola, civilni zakon — to je danes na dnevnem redu.

Kakšno stališče naj zavzamemo mi? Popolnoma jasna je naša zahteva, da dr-

žava nima nobene pravice pri nastavljanju duhovnikov, škofov itd., da nima država nobene pravice Cerkve izrabljati v svoje lastne svrhe. Bivša »katoliška« Avstrija naj nam bo pred očmi. Z njeno pomočjo so celo Judje in Kalvinci mogli in smeli škodovati katoliški Cerkvi n. pr. s tem, da so se vtikali v nastavljanje škofov in duhovnikov. S svojo »katoliško« vladajočo rodbino je hotela ta država vzdrževati in obdržati krivično vladajoči sistem. Krivični, sebični elementi, ki jim je bil mar obstoječi sistem, ki so se po ravnih in neravnih potih vrinili v ta sistem in ki so sami sebe imenovali »državo«, so potrebovali krinke, da bi mogli vladati nad veliko večino katoličanov. Kadar je bilo nevarno, da bi katoliško ljudstvo zavrglo to hinavsko birokratijsko laži-inteligenco, so ti »inteligenti«, ki so vsi brez izjeme sedeli pri državnih jasliah, lagali ljudstvu in duhovnikom, da obstoji nevarnost za katoliško lice države, če bi

se kaj premenilo. To je bilo mogoče le, ker so katoličani premalo z verskega stališča presojali politična vprašanja. Pri nas je Bog obudil o pravem času velike može, katoličane, duhovnike, ki so jasno in odločno presodili položaj, zahtevali korenite npravne in verske premembe v vodstvu države in ti so tudi privedli varno, pravilno, pravičnim načinom katoliško slovensko ljudstvo v jugoslovanski tabor in tem je tudi zahvaliti, da se Jugoslavija, v kolikor pride na katoliško slovensko ljudstvo, ne ustanavlja v potokih krvi, kot se nova Rusija na Ruskem ali nova Nemčija v Berlinu.

Vendar ne istovetiti Cerkev z državo. Država je navezana na en teritorij, na malo — ali samo na en narod. Upravlja se od svetne oblasti. Cerkev pa je za vse narode, za ves svet, vesoljna, katoliška.

S svobodo pa je Cerkev bistveno zvezana. Za svobodo pravega prepričanja je položila na oltar nebroj mučencev. Tisti trenutek, ko je zagotovljena v državi popolna svoboda za dobra dela, za pravo misel, ko je izključeno vsako nasilje do vernega ljudstva, takrat se je ločila Cerkev od prejšnje zločinske države in se spojila z novo svobodoljubno — ne laži in zloljubno — državo. Tedaj ne bo treba hrepeneti ne Cerkvi po ločitvi, po tej namreč, da jo kdo osvobodí od zločincev pri raznih vladah, in tudi zločincem na vladajočih stolčkih ne bo treba želeči, da bi kdo zaprl Cerkev, ki jim zdaj s svojimi

nauki edina gleda na prste, ker v krepostni državi vladajočih zločincev ne bo. Krepost je pa varovanka Cerkev. Krepostno državo torej mora Cerkev ljubiti, ker je njeno dete, in nasprotno država, iz kreposti rojena in vzdrževana, ne more sovražiti svoje matere. Duhovnik je zastopnik verskega prepričanja, zato: kdor udari po njem, udari po nas.

Glede šole pa sledeče:

Katoliški starši morajo svoje otroke vzgajati po krščanskem nauku. Torej dokler so udje Cerkev in se k nji tudi prištevajo starši, je samo po sebi umevno, da je šola v verskem duhu za nje neodjenljiva potreba. Odpadniki od katoliške cerkve bi seveda imeli — če se prizna krivim in pravim načelom ista prednost — pravico si ustanavljati brezverske šole; jasno pa je, da noben otrok katoliških staršev absolutno ne more in ne sme v brezversko šolo.

Civilni zakon je za vernika zgolj državna forma, ki mu pri sklepanju zakona ne zmanjša verskih dolžnosti in pravic.

Cerkev ljubi svobodo. Ustanovljena je zoper sužnost. Rodila se je ob času, ko je vladala sužnost po celem svetu. Ni jejala prej, da je svetu priborila svobodo. Kdo se ne spominja njenih junakov-borcev za svobodo iz tistih časov. Ostali svet se kuje proti volji Cerkev v sužnost s tem, da zlorabi svobodo.

Zahtevamo torej resnično svobodo.

Če to dobimo, ne bo vprašanja: ali duhovnik samo v cerkvi ali ne?

† Dr. Evgen Lampe.

»Odprta noč in dan so groba vrata.« Ko je končevalo leto 1918, je izdihnil svojo dušo monsignor dr. Evgen Lampe — pisatelj, ekonom, poslanec, stolni kanonik, namestnik deželnega glavarja na nekdanjem Kranjskem. Urejeval je za svojim stricem »Dom in Svet«, pisal leposlovné in znanstvene spise, govoril, delal načrte in odredjal njih izvršitve.

Politične razmere so ga potegnile od pisateljavanja v politično in socialno delo. Kakor iz kamena izklesan je bil njegov obraz, kadar je govoril. Miren, neizpremenljivih potez. Beseda jasna, izrazita. Do nasprotne struje odločen, oster, žgoč. Malodane! glavna naloga mu je bila boj zoper politično organizacijo liberalizma, tako da se je zdelo, kot da mu nekaj manjka, ko je zmanjkalo nasprotnikov.

Liberalizem je bil pri nas že pred vojsko načelno in praktično premagán. Načelno s podukom, praktično z organizacijo. Boj zoper liberalizem je bila ona plat Lampetovega javnega dela. Tega boja mu je manjkalo ob izbruhu svetovne vojne.

Vendar snoval in izvrševal je tudi pozitivno stavbo javne kulture: ceste, vodovode, skupne vaške kapnice, tehnične naprave — električna centrala pri Završnici, — delal na gospodarsko-zadružnem polju, govoril na izobraževalnih in organizacijskih shodih, gorel za slovensko in takratno avstrijsko domovino. Avstrijsko politiko je obsojal, vendar ne tako daleč, da bi se ločil dejansko od oficíelne avstrijske smeri, nad katero je Bog s svetovno vojno izrekel svojo sodbo.

V nesrečnem sporu v našem taboru

se je nagnil na Šušteršičevo stran in zapustil dr. Kreka. Njegova zgodnja smrt je zvezana s tem sporom. V politiki ločen od svojega škofa, je postal čimdalje bolj osamljen in zapuščen. Ljubil je svojo domovino in delal zanjo, a v tej ljubezni je hotel neupogljivo kljubovati razmeram, ki so nastajale. Bog je poklical Slovence do kaj širšega ko zgolj za slovensko kraljestvo. Na tej poti jim je po Krekovi smrti podal roko prevz. vladika dr. A. B.

Jeglič sam. Monsignora Lampeta pa so razmere zlomile. Umrli je šele 44 let star. Rojen je bil na Dolenjskem v Metliki dne 13. novembra 1874.

Tudi Lampetova zgodnja smrt spominja na dejstvo, da je ob velikem času novega slovanskega veka Bog obudil velike može ravno na Slovenskem, pokazal pa je obenem, da same človeške sile ne zadoščajo za razvoj in rast slovenstva ter slovanstva.

Poslovnik za Orle.

Orlovska organizacija se deli:

- A. Odseki.
- B. Okrožja.
- C. Zveza Orlov.

A. Odsek.

Odsek tvorijo člani, ki vsi morajo biti obenem člani dotičnega društva, kateremu odsek pripada.

Odsek obstoji iz: 1. odbora, 2. vaditeljskega zbora, 3. po potrebi izvoljenih pododsekov, 4. članov, 5. razsodišča, 6. pregledovalcev računov.

1. Odbor.

Odbor, katerega volijo odsekovi člani na vsakoletnem občnem zboru, sestoji iz: a) predsednika, b) podpredsednika, c) zastopnika društva, č) tajnika, d) tajnikovega namestnika, e) blagajnika, f) blagajnikovega namestnika, g) 2—3 odbornikov.

2. Vaditeljski zbor.

Vaditeljski zbor, katerega volijo odsekovi člani na vsakoletnem občnem zboru, sestoji iz: a) načelnika, b) podnačelnika, c) zastopnika društva, č) tajnika, d) tajnikovega namestnika, e) vaditeljev.

3. Pododseki.

Ti se morejo voliti po potrebi na vsakoletnem občnem zboru, ali pa se izvolijo ozir. sestavijo vsled sklepa odbora ozir. vaditeljskega zbora pri sestankih članov.

4. Člani.

Člani se dele: a) organizatorično delujoči, to so oni, ki se udeležujejo vsega odsekovega dela razen redne telovadbe, b) tehnično delujoči, to so oni, ki posvete svoje delovanje zlasti telovadbi, c) organizatorično in tehnično delujoči, to so oni, ki delujejo na izobraževalnem polju, pa se ude-

ležujejo tudi redno telovadbe, č) častni člani, to so oni, katere izvoli občni zbor na to mesto vsled posebnih zaslug, ki so si jih pridobili za odsek.

5. Razsodišče.

Razsodišče se izvoli na vsakoletnem občnem zboru. Njegova naloga je razsojati prepire med odsekovimi člani (ne pa med odsekom in društvom). Obstoji iz predsednika in dveh članov.

6. Pregledovalci računov.

Sta dva, izvoljena izmed članov odseka, ki pa ne smeta biti niti člana odbora, niti člana vaditeljskega zbora.

B. Okrožje.

V okrožje spada več odsekov, ki spadajo po naravni krajevni legi skupaj. Želeti je, da se vsi v eno dekanijo spadajoči odseki združijo v okrožje.

Okrožje obstoji iz: 1. okrožnega odbora, 2. okrožnega vaditeljskega zbora, 3. okrožnih pododsekov, 4. okrožnih članov, 5. okrožnega razsodišča, 6. pregledovalcev računov, 7. okrožnih organizatoričnih nadzornikov, 8. okrožnih tehničnih nadzornikov.

1. Okrožni odbor.

Ta sestoji: a) iz okrožnega predsednika, ki se izvoli na vsakoletnem okrožnem občnem zboru iz vrste predsednikov v okrožje spadajočih odsekov, b) podpredsednika, c) tajnika, č) tajnikovega namestnika, d) blagajnika, e) blagajnikovega namestnika. — Vsi, ki se izvolijo na občnem zboru izmed vrst članov odbornikov v okrožje spadajočih odsekov, f) Okrožni odborniki. To so vsi predsedniki v okrožje spadajočih odsekov, v kolikor že nimajo svojih mandatov vsled izvolitve v okrožni odbor pod a—c.

2. Okrožni v aditeljski zbor.

Ta sestoji: a) iz okrožnega načelnika, ki se izvoli na vsakoletnem občnem zboru iz vrste načelnikov v okrožje spadajočih odsekov, b) podnačelnika, c) tajnika, č) tajnikovega namestnika. — Vsi ti se izvolijo na občnem zboru izmed vrst članov v aditeljskih zborov v okrožje spadajočih odsekov, d) Okrožni v aditelji. Vsi načelniki v okrožje spadajočih odsekov, v kolikor že nimajo svojih mandatov vsled izvolitve v okrožni v aditeljski zbor pod a—č.

3. Okrožni pododseki.

Se izvolijo po potrebi na vsakoletnem občnem zboru, ali pa sestavijo na predlog okrožnega odbora ali okrožnega v aditeljskega zbor.

4. Okrožni člani

so vsi v okrožje spadajoči odseki.

5. Razsodišče

se izvoli na občnem zboru in obstoji iz predsednika ter dveh članov. Njegova naloga je, razsojati spore med v okrožje spadajočimi odseki.

6. Pregledovalci računov.

2 člana, izvoljena na občnem zboru, ki pa ne smeta biti niti člana okrožnega odbora, niti okrožnega v aditeljskega zbor.

7. Organizatorični nadzorniki.

Sta 2 ali 3, ki se izvolijo izmed članov okrožnega odbora. Njih naloga je, nadzorovati v okrožje spadajoče odseke glede njih organizatoričnega delovanja.

8. Tehnični nadzorniki.

Sta 2 ali 3, ki se izvolijo izmed članov okrožnega v aditeljskega zbor. Njih naloga je, nadzorovati v okrožje spadajoče odseke glede njih tehničnega delovanja.

C. Zveza Orlov.

Zveza Orlov je vrhovna instances celokupne slovenske Orlovske organizacije.

Zveza Orlov sestoji iz: 1. odbora Z. O., 2. v aditeljskega zbor Z. O., 3. pododsekov, 4. članov, 5. razsodišča, 6. pregledovalcev računov, 7. organizatoričnih nadzornikov, 8. tehničnih nadzornikov.

1. Odbor Z. O.

Ta sestoji iz: a) predsednika, ki more biti katerikoli član kateregakoli Orlovskega odseka, b) 2 podpredsednikov, katerih eden mora biti izvoljen iz vrste okrožnih

predsednikov, drugi pa more biti katerikoli član kateregakoli Orlovskega odseka, c) tajnika, č) tajnikovega namestnika, d) blagajnika, e) blagajnikovega namestnika, f) 10 odbornikov, katerih polovica mora biti izvoljena izmed okrožnih predsednikov.

To je ožji odbor Z. O. Poleg tega obstoji še širši odbor Z. O. v katerega spadajo vsi odborniki, navedeni pod a—f in pa še vsi okrožni predsedniki, v kolikor nimajo že svojih mandatov vsled izvolitve pod a—f.

2. V aditeljski zbor Z. O.

Ta sestoji iz: a) načelnika, ki more biti katerikoli načelnik kateregakoli orlovskega odseka, b) 2 podnačelnikov, ki se morata izvoliti izmed okrožnih načelnikov, c) tajnika, č) tajnikovega namestnika, oba izmed članov odsekovih ali okrožnih v aditeljskih zborov, d) 10 v aditeljev, ki morajo biti člani odsekovih ali okrožnih v aditeljskih zborov.

To je ožji v aditeljski zbor Z. O. Poleg tega obstoji še širši v aditeljski zbor Z. O., v katerega spadajo vsi člani v aditeljskega zbor Z. O., navedeni pod a—d in pa še vsi okrožni načelniki, v kolikor nimajo že svojih mandatov vsled izvolitve pod a—d.

3. Pododseki.

Izvoljeni po potrebi ali pa sestavljeni vsled predlogov odbora ali v aditeljskega zbor Z. O.

4. Člani

so vsi slovenski Orlovski odseki.

5. Razsodišče

obstoji iz 5 članov, izvoljenih na občnem zboru Z. O. Njih naloga je, razsojati spore kot vrhovna razsodiška instances, katerih ne morejo rešiti odsekov ali okrožna razsodišča. To razsodišče rešuje tudi vse prizive proti razsodbam odsekovih ali okrožnih razsodišč.

6. Pregledovalci računov.

Sta 2, izvoljena na občnem zboru Z. O.

7. Organizatorični nadzorniki.

So 3—5, katere določi odbor Z. O. iz svoje srede vedno za eno poslovno leto.

8. Tehnični nadzorniki.

So 3—5, katere določi v aditeljski zbor Z. O. iz svoje srede vedno za eno poslovno leto.

Nekaj iz novega Poslovnika.

Sestavlja se novi Poslovník za Orle, katerega ogródje prinaša današnja »Mladost«. To ogródje pa so samo še kosti telésa, katerim je treba dodati še mesa in krvi. To ogródje so sami temeljni kamni, iz katerih naj bo zgrajena nova stavba. Zato se sestavlja natančno navodilo, v katerem bo do podrobnosti pojasnjeno poslovanje odboríkov. Bo nekaka službena knjiga, kar je bil pri vojákih »Dienstreglement«.

Ker pa vsled tehničnih ovir ta knjiga ne more takoj iziti, hočemo v naslednjem podati iz nje nekaj navodil, po katerih naj odseki že zdaj uravnajo svoje poslovanje.

1. Splošna določila o poslovanju odbora.

V vseh zadevah, ki se tičejo Orlovske organizacije, občuje odbor pismeno z višjimi organizacijami potom okrožja. Dopisi, namenjeni Zvezi Orlov, se imajo pošiljati vedno na okrožje, katero pošlje te dopise naprej na določenega naslovljenca. Odsek torej ne občuje naravnost z Z. O., temveč potom okrožja, kateremu pripada. To je takoimenovana službena pot. Neposredno z Z. O. občuje odsek le v nužnih slučajih in pa v vseh onih, katere določi Z. O.

Odsekov odbor mora skrbeti, da ohrani najožjístik z okrožnim odborom in s sosednjimi, v isto okrožje spadajočimi odseki. O vseh nameravanih prireditvah mora odbor okrožni odbor ozir. vaditeljski zbor okrožni vaditeljski zbor obvestiti in si izposlovati od njega dovoljenja za prireditve. Vabila na prireditve naj se pošiljajo tudi sosednjim odsekom in Z. O.

Odsekov odbor mora imeti natančen pregled o vseh odsekovih članih. Posebno pozornost mora posvečati preselivšim se članom. Po možnosti mora delovati na to, da pristopijo preselivši se člani v svojem novem bivališču k ondotnim odsekom, ako isti tam obstojajo.

2. Prireditve.

Prireditve, ki se morajo pri vsakem odseku vršiti vsako leto, so sledeče:

- a) sprejem članov,
- b) skupno sv. obhajilo,
- c) javna telovadba,
- č) fantovski večeri,
- d) občni zbor.

a) Sprejem članov. Sprejem članov (novincev, ki so prestali preizkušnjo) naj se vrši pri vsakem odseku dvakrat na leto posebno slovesno. Vspored tej slav-

nosti, ki naj bo vedno določena na nedeljo, ali praznik, naj bo sledeči: 1. Nagovor odsekovskega predsednika, 2. govor povabljenega govornika (zastopnik okrožja ali Zveze Orlov), 3. obljuba novincev, 4. igra, zabavni večer, telovadba, ali kaj temu primernega.

Sprejem članov naj se vrši kot društvena prireditve, h kateri naj se povabijo društveniki, odsekovi člani, starši odsekovih članov in drugi društveni prijatelji.

Priporočati je, da pristopijo novinci, ki imajo biti sprejeti, tisti dan skupno k sv. obhajilu v farni cerkvi.

Obljubo novincev, ki se glási za vse odseke sledeče, prečita odsekov predsednik, novinci pa mu glasno odgovarjajo.

Obljuba.

Mi, ki smo danes tu pred teboj, brat predsednik, zbrani z namenom, da postanemo pravi člani Orla v obljubljam: da se hočemo zvesto držati načel slovenskih katoliških izobraževalnih organizacij,

da hočemo z vso vnemo slediti ciljem, ki jih zasleduje Orlovska organizacija.

V dosegu teh dveh ciljev si hočemo prizadevati, da bodemo vsekdar:

pravi katoličani v javnem in zasebnem življenju,

zvesti načelom, svetim vsakemu Orlu, ki so izražena v »Zlati knjigi«,

poslušni določilom Orlovskega Poslovnika,

sobratom bratje po duhu in srcu.

V to nam pomagaj Bog! Ta obljuba nam je sveta kot prisegal! Na zdar!

V pokrepitev te obljube pristopi vsak izmed novosprejetih bratov k predsedniku in mu poda roko,

Govor povabljenega govornika naj se vrši pred ali po storjeni obljubi.

b) Skupno sv. obhajilo. Eno nedeljo ali praznik v letu določi Z. O. Ta dan je skupno sv. obhajilo po vseh odsekih obvezno za vse člane.

Vsak odsek pa more poleg tega še eno drugo nedeljo ali praznik v letu določiti za svoj odsekov praznik, kateri dan pristopijo vsi odsekovi člani skupno k sv. obhajilu.

c) Javna telovadba. Natančneje navodila glede te izda vaditelj. zbor Z. O.

č) Fantovski večeri. Za te velja v splošnem sledeče: 1. V zimski sezoni, t. j. od začetka meseca novembra pa do konca meseca marca, se imajo vršiti redno vsak teden po enkrat pri vsakem odseku. 2. Eden izmed odboríkov se ima določiti

za voditelja teh večerov. Njegova skrb mora biti ta, da je tvarina, ki se ima obravnavati na teh večerih, urejena. Sploh mora sestavljati vzporedne te večerov. 3. O fantovskih večerih se mora voditi dnevnik. 4. Vsak mesec se mora prepis tega dnevnika doposlati okrožnemu odboru, ki po svojem tozadevnem poročevalcu sestavi letno statistiko o fantovskih večerih pri vseh v okrožje spadajočih odsekih in jo pošlje Z. O.

d) **Občni zbor.** Redni občni zbor se vrši pri vsakem odseku letno v mesecu decembru. Izredni občni zbor pa, če je za to nujna potreba. Natančnejša navodila o tem še izidejo.

3. Pogrebi članov.

Ako umrje odsek član, je dolžnost sobratov, da se njegovega pogreba častno udeleže. Odbor naj mu položi tudi venec

na krsto. Bratje pa ga naj samo ne spremenjajo na poslednji poti, temveč tudi neso. Ako umrje kak posebno zaslužen brat, naj mu odbor preskrbi tudi govornika, ki naj mu govori ob odprtem grobu govor v slovo.

4. Poroke članov.

Orlu je dovoljeno, da se poroči v Orlovskem kroju. Tudi bratje Orli, katere ženin povabi, da se njegove poroke udeleže, smejo storiti to v Orlovskem kroju. Za vse pa velja to samo tedaj, ako je ženin že najmanj pol leta odsekov član.

5. Čebelice.

Priporočati je, da se ustanovi pri vsakem odseku »Čebelica«. Odbor mora za vodstvo »Čebelice« določiti posebnega člana odbora. O poslovanju »Čebelice« glej navodilo v knjigi »Knjigovodstvo« I. del, sestavljen I. Podlesnik.

Telovadba.

a) Zgodovina telovadbe.

Zgodovina telovadbe v najširšem pomenu se začne z zgodovino človeštva sploh. Ker so bili ljudje v prazgodovini prisiljeni boriti se za obstanek zoper naravne moči, predvsem zoper divje zveri, so kmalu spoznali, kolike vrednosti je telesna moč, spretnost in premetenost in so to tudi na gotov način gojili.

Z vedno bolj naraščajočo kulturo se je pa vse preobrnilo, v ospredje je stopila izobrazba duha. Tedaj pa so gojili telovadbo le bolj v toliko, v kolikor so jo spoznali za važno pri telesnem zdravju in kot predpripravo za bojne napore.

V starem veku zasledimo v prvi vrsti pri Grkih sistematično gojenje telesnih vaj. Telovadba je pri njih dosegla svoj višek in po njej so dosegli Grki ono lepo obliko telesa, ki jo še dandanes občudujemo na njihovih kipih in podobah. Grki so združili duševno in telesno izobrazbo in zato so bili prvi med narodi v starem veku. Prepričani so bili, da ne krepí telovadba naroda samo telesno, ampak tudi duševno in da jim ustvarja jekleno močne mladeniče in može, katerih telesa so vzor lepote, njihova srca zakladi srčnosti in močatosti, njihov razum pa jasen in gibčen.

Pri Grkih so pospeševali telesno izobrazbo predvsem zdravniki, kajti izpredvideli so, da služi utrjeno in močno telo v najboljši odpor raznim boleznim in da se

z zmerno telesno vajo tudi marsikaka bolezen da ozdraviti.

V velikanskih gimnazijah so urili Grki svoje nadebudne mladeniče pod skrbnim vodstvom izkušenih učiteljev. V gotovih presledkih, navadno na vsaka štiri leta, so imeli Grki telovadne tekme; najznamenitejše so one, ki so jih uprizarjali v mestecu Olimpiji in se zato tudi imenujejo olimpijske igre. Semkaj se je zbral ves grški narod, ki je bil sicer tako razdeljen in nesložen med seboj, toda te velikanske svečanosti so ga združile in sprijaznile. Grška gimnastika tvori prvi vzorni sistem telesne izobrazbe. Bistvo ali jedro vseh vaj je tvorila takozvana peteroborba, ki je obstajala iz skoka, teka, metanja kopja in sulice in iz rokoborbe. Pri igrah je tekmovalo v vsaki izmed teh vaj določeno število tekmecev, potem so tekmovali vsi zmagalci v posameznih vajah medseboj, končno sta ostala še dva in med tema dvema je odločila rokoborba. Končnega zmagalca so ovenčali z lavorjevim vencem, njegov kip postavili v Olimpiji, in mu podelili vse mogoče časti. Zmagalec je bil v ponos celi rodni deželi. Sploh so smatrali Grki zmago pri olimpijskih igrah za najvišjo čast in največjo srečo.

Rimljani pa niso gojili sistematično telovadbe, ampak le bolj razne športe in še te le v vojne namene. Pri njih so se telovadne vaje izpremenile v krvave igre, pri

katerih so se bojevali v amfiteatrih takozvani gladiatorji z orožjem v roki na življenje in smrt v veselje in zabavo mehkužnemu Rimljanu.

Ne le rimski, ampak tudi drugi narodi so smatrali telovadbo za predpripravo v vojski in lažje prenašanje bojnih naporov. Srednjeveški vitezi so prirejali slavnostne turnirje, ki pa niso bili telovadne, ampak le viteške tekme.

Izmed modernih narodov so se prvi in najmenitnejše oprijeli sistematičnega gojenja telovadbe Angleži in Amerikanci. Francoze je vzpodbudilo za telovadbo šele to, da so videli, kako postaja njihov narod slab — mehkužen. Švedi imajo glavne zasluge za zdravstveno telovadbo. Ustanovitelj nemških telovadnih društev je Jahn (1778—1852). Nemčija ima danes že več tisoč telovadnih društev. Izmed Slovanov so Čehi prvi v tem oziru. Tyrš, ustanovitelj Sokolstva, ima res veliko zaslug za telovadbo, ker je vpeljal čisto poseben sistem in zasnoval telovadno idejo na pravi podlagi.

Leta 1907. se je vzbudil slovenski Orel, ki združuje v sebi nalogo: izobrazbo telesa in izobrazbo duha. Oboje se mora izpopolnjevati in se združiti v lepo harmonijo. Če hoče Orel lepo uspevati, se mora zavzeti bolj kot doslej za tehnično delo. Telovadba naj bo ona vez, ki naj nas združuje v hrepenenju in dosegi naših idealov. Upajmo, da bo ta vadnik služil Orlom za uspešno vežbanje v tehničnem zmislu in da se bodo kmalu pokazali sadovi.

b) Pomen telovadbe.

»Zdrava duša v zdravem telesu«, to je ideal, katerega so že stari Grki skušali doseči in so ga v resnici doslej še najbolj dosegli. V celem obsegu smo si Orli postavili ta ideal. Z organizatoričnim delom si urimo in bistrimo um, s tehničnim delom pa hočemo svoja telesa napraviti za vredna bivališča zdrave duše.

Posebno v sedanjem času je treba poudarjati telesno izobrazbo, ko zahteva naša doba od človeka predvsem duševnega dela, pri katerem se duh vedno bolj izobrazuje in razvija, telo pa se zanemarija in s tem slabi vedno bolj in bolj. Zato je treba, da si izobrazujemo še posebej tudi telo in stvorimo tako med njim in dušo ravnotežje, lepo harmonijo. Stvar, s katero pa bomo to dosegli, je pa ravno telovadba.

Lepo nam popisuje naš brat Ivan Podlesnik, kako prevzame in izpremeni telovadba celega človeka, pravi namreč: »Po-

znal sem fante, ki so prišli v prvič v telovadnico kot punčike s tako boječimi koraki in nenaravno sramežljivimi pogledi, bledih lic, upadlih prsi, motnih oči in brez razvitega mišičevja na rokah in nogah. Po par telovadnih urah jim je že prešla boječnost, korak jim je postal samozavestnejši, v očeh se jim je poznalo več poguma in že so se poizkušali v vajah, katere so opazovali v prvih urah z boječnostjo in občudovanjem. In danes so mnogi izmed njih, kot fantje s planin. Tako so jih izpremenile vaje.«

Pri sistematičnem gojenju telovadbe se razvijajo in krepijo mišice, mišičevje pa vpliva na razvoj okostja, pravilno razvito okostje nam pa podeli lepo, pravilno postavo. V notranje utrjeni telovadčevi organi in udi služijo v najboljši odpor raznim boleznim; telo je zdravo, čvrsto; ugodno telesno stanje pa vpliva blagodejno tudi na duha. Človek dobi veselje do dela, s krepko, utrjeno voljo in z izvežbano močjo se uspešno zoperstavlja raznim življenjskim neprilikom in pravi telovadec ostane tudi v življenju pravi mož.

Kakor so važni fizični učinki telovadbe, tako so vpoštevanja vredni učinki telovadnih vaj na našo duševno stran. Telovadba krepi pogum, množi samozavest, vzbuja močno voljo in bogati vztrajnost. Boječnost ne sme biti spremljevalka telovadcu, pač pa previdnost in prava samozavest, združena s krepko voljo po napredku. Trden in vztrajen telovadec ima mnogo telesnih kakor tudi duševnih prednosti. Pri telovadbi se navzame elegantnega kretanja in odločnega, pa impozantnega nastopa, česar zelo potrebuje v življenju.

Tako smo si v kratkem ogledali prednosti, ki nam jih nudi telovadba. Lepa in vzvišena je telovadna ideja, zato se je, bratje, oklenimo s celim srcem!

Toda, dragi bratje, telovadba, kakor je lepa in važna, nas ne more zadostno okrepiti, če si pa sami na drugi strani razdiramo moči, katere smo si pridobili v telovadnici z resnim delom. V telovadnici si pridobimo moč telesa in moč duha in s tem moč nad samim seboj. Vse to pa nima pravega pomena, če se ne prenese v življenje. Kaj nam pomaža, če smo v telovadnici še tako redni, vzorni, če pa nas v življenju omaje vsak vetrič. Bratje, dobro si zapomnimo, da je telovadnica naša šola za življenje! Če smo se naučili v telovadnici premagovati same sebe, je to naša naloga

tudi v življenju. Ni naše načelo: le krepimo se, ampak ravno tako važen je drugi del — premagujmo se!

Tri glavne rak-rane, ki pospešujejo degeneracijo človeštva, so: alkoholizem, nikotinizem in nenravnost. Glede tretje stvari menim, da mi ni treba svariti svojih bratov pred njo, kajti kot pošteni fantje, telovadci-junaki že sami izprevidijo njeno nevarnost in nemožatost.

Nevarnejša za nas sta pa prva dva sovražnika. Neizmerno uživanje alkohola je naš narodni grob. Koliko mladih moči se izgubi vsled tega in sicer telesnih, kakor tudi duševnih. Alkohol se strogo obsoja že s socialnega, predvsem z zdravstvenega stališča. Alkohol deluje pokončujoče na cirkularni sistem dihanja in krvotoka. Kaj pa je našim telovadcem v večjo preglavico kot nemirno utripanje srca in hitra sapa pri izvajanju vsake, le nekaj težje vaje? Seveda provzroči to neizmerno ali redno uživanje alkoholnih pijač.

Bolj kot alkoholizem pa je razširjen med mladino nikotinizem, kajenje. V tem oziru nas čaka še veliko dela. Telovadna obleka in cigareta ne spadata skupaj! To je naravnost nesmisel. Telovadec v telovadni obleki nam pomeni, da se hoče krepiti, če pa ima cigareto v ustih, nam pa jasno dokazuje, da on ne pozna namena telovadbe in da je ne goji s pravim namenom, kajti na eni strani hoče napredovati, po drugi pa propadati. Nikjer se ne potrafi toliko denarja, pa tudi dragega časa, kot ravno pri kajenju, ki tako slabo vpliva na zdravje in telesno moč. Torej, dragi bratje, tudi v tem oziru naprej in ne nazaj!

c) Telovadski duh in disciplina.

Kakor pri drugih stvareh je tudi v telovadbi prvi pogoj za uspešen razvoj stvari predvsem veselje do stvari same. Temelj stvari bodi veselje do nje same in šele na ta temelj se z gotovostjo zgradi mogočna stavba. Taisto je s telovadbo. Temelj vsemu napredku je veselje do telovadbe. Seveda pa mora biti to veselje res pravo in nele kako prvo navdušenje, katero vsaka mrzla sapica uniči. S pravim veseljem pa je združena ljubezen, s to pa požrtvovovalnost. Često se prigodi, da se telovadcu hoče vsiliti ali se ga pollašča nekaka mlačnost, rekel bi malomarnost. Tedaj pa, če je veselje do telovadbe res pravo, ljubezen globoka, si bo odločno zaklical: »Mora mi!« se bo premagal in s tem krepil svojo voljo in požrtvovovalnost, brez katere si pravega, vztrajnega telovadca ne moremo misliti. Požrtvovovalnost in z njo združena

moč nad seboj je brezpogojno potrebna pri izvrševanju določil ali pravil, katerih se morajo telovadci sveto držati. Izpolnjevanje pravil pa se zove rednost ali disciplina, na kateri sloni napredek odseka, pa ne le odseka, ampak tudi vsakega posameznika. Čimbolj se telovadci drže discipline, tem večji napredek jim je zagotovljen. Pa še nekaj drugega! Pri disciplini se pokaže, kakšni so telovadci sploh, kakšna je moč odsekova. Disciplina je neobhodno potrebna povsod v telovadnici — zunaj nje. Brez nje je onemogočeno vsako pravo napredovanje telovadne stvari. Orel je med Slovenci tako razširjen, da si ne moremo bolj želeli, pa kaj nam pomaga, če so naše vrste še tako številne, da, nepregledne, če pa ni med temi vrstami one vezi, ki družijo vse posameznike v eno ogromno celoto, če ni one moči, ki družijo vse moči v samo eno velikansko moč? In kaj je ta moč, kaj ta medsebojna vez? Disciplina! Brez discipline, s katero je združena sloga, razpade vsaka stvar. Ali si moremo misliti v odseku pravo življenje, kjer se člani za besedo načelnikovo ne zmenijo in delajo vsak po svoji volji? Gotovo ne! Ali ni vse drugače, kjer ostane načelnikovo povelje kot pribito? Na najmanjši njegov gib se giblje celo ogromno telo telovadcev vzorno, brez hibe, brez nevolje. Vse se vrši tako pravilno kot moderni stroj, katerega vodi umni človeški duh. Znano nam je, kako se kaznuje pri vojakihs vsak najmanjši prestopok discipline, ali vsaka najmanjša neposlušnost. Pri nas pa disciplina ni prisiljena, brezpogojna, ampak prosta, radovoljna, zato toliko lepša.

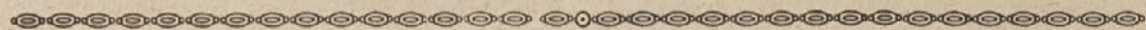
O telovadcu, ki se zvesto drži discipline, ki z ljubeznijo in vztrajnostjo goji telovadbo, ki ima še druge take lastnosti, kakršne mora imeti vzoren telovadec, pravimo, da je prepojen s pravim telovadskim duhom. Telovadski duh naj preveva vse telovadce! Kakor n. pr. v mrzlem zimskem času ogreje blagodejna toplota premrle ude človekovega telesa, da se zamorejo uspešno gibati, tako mora prevevati vse telovadce, ko eno samo veliko telo isti telovadski duh, ki omogoči vsemu velikemu telesu uspešno delovanje. In kakor toplota oživi in zopet obdrži prej premrle ude v pravem stanju, položaju, da si morejo streči in se medsebojno podpirati pri delu, tako telovadski duh poživi in družijo telovadne člane medsebojno, jih ohrani v ljubezenskem razmerju, jih pobrati, da složno delujejo v dosego svojih načel. Le na ta način si zagotovimo uspešno delovanje, napredek in lepih sadov.

Telovadce, ki jih družijo isti telovadski duh, se medsebojno navdušujejo, krepkejši stojijo ob strani slabotnejšim, mlajšim, vsi stopajo složno navzgor, vse družijo bratska vez, vsi imajo ista načela, iste ideale, iste cilje. Telovadski duh naj preveva in polni vse naše telovadnice, ki naj bodo resna vadnica moči, spretnosti, poguma, pa tudi vadnica duha, volje, razuma, ne pa neredno, zakajeno, zaduhlo shajališče lahkomišljenih mladeničev.

Ena najvažnejših stvari, katere vsebuje telovadski duh, je bratska ljubezen med telovadnimi člani. Že telovadba sama nam vcepi v srce ljubezen do sotelovadcev, kajti enake so želje, enaki cilji

vseh. Isti cilj je moj kot tvoj. Hoče se sama moč, spretnost, poguma. Vsi gremo po isti poti do vedno večje popolnosti telesne in duševne. Pri tem ne poznamo nikake sebičnosti, ampak to skupno teženje in stremljenje nas družijo, brati.

Menim, da je glavni vzrok, da se pri nas premalo poudarja bratska ljubezen, ta, da se pri nas premalo goji telovadba. Brez telovadbe ne bomo nikdar dosegli svojih namenov. Kje pa se nam rodeva večji čut za skupnost, za prijateljstvo, bratstvo, ko ravno v telovadnici. Torej, bratje, intenzivneje si gojimo in krepimo naša telesa skupno in vztrajno in kmalu se bomo počutili še veliko bolj združene, bolj skupne, medsebojna bratska ljubezen nas bo združila v ogromno moč.

Telovadne vaje.

1. Redovne vaje.

Pod pojmom »redovne vaje« si predstavljamo vaje, ki se izvajajo brez kakega orodja in katerih ne more izvajati posamezen telovadec, ampak se izvršujejo skupno z več telovadci, izmed katerih vsi istočasno in po določenih pravilih spreminjajo v prostoru ali svojo smer, ali svoje stališče, ali pa oboje obenem. Pomen redovnih vaj je predvsem ta, da si telovadci z njimi, če jih seveda pravilno in pridno vadijo, pridobe več spretnosti, priročnosti, pa tudi lepega nastopa in finega kretanja.

Dalje vplivajo tudi na duha s tem, da silijo telovadce, da so vedno pazljivi, da vsi ob istem času izvrše določene gibe in se ravnaajo drug po drugem, kajti če bi le posameznik skazil, se s tem skazi celotna slika, cel stvor. Na ta način imajo telovadci svojega duha vedno vpreženega.

Služijo nam pa redovne vaje v to, da se z njimi telovadci pripravljajo in prehajajo ali k prostim vajam, ali na orodje, ali kamorkoli. Temelj in podlaga vsem našim telovadnim vajam naj bodo v prvi vrsti redovne vaje. Če je telovadec na orodju še tako izboren, pa če nima finega nastopa, če zanemarja redovne vaje, se ne povzpne nikdar do veljave.

Redovne vaje delimo v dve glavni skupini, v redovne vaje na mestu in v redovne vaje v koraku. Preden pa opišemo redovne vaje v koraku, se pa mo-

ramo na vsak način seznaniti in priučiti pravilnemu korakanju, ki je sicer samostojna vaja, čeprav spada po svojem sestavu bolj k prostim vajam, vendar pa je ločilni znak obeh oddelkov in ga bomo opisali posebej med obema skupinama redovnih vaj. Redovne vaje med korakanjem se prištevajo tudi k rajalnim vajam. Seveda delimo redovne vaje še naprej v posamezne pododdelke.

Najprej se seznanimo z osnovno ali petno stoji, iz katere se lahko izvajajo razni gibi telesa. Če ni telovadec navezan na nikako povelje, in je prost, pravimo, da je v »odmoru«. Če se sedaj telovadcu poveljuje: »Pozor!«, se mora postaviti v osnovno stoji. Poglejmo torej, kakšna mora ta biti, da je pravilna in lepa!

Celo telo mora biti vzravnan, da se loči od raznih drugih stoj. — Začnimo pri glavi!

Vzravnaj glavo pokonci in glej naravnost naprej. Vrat stegni, rameni nazaj, s čimer dosežemo, da imamo prsa svobodna, ki morajo biti lepo vzbočena. S trebušnimi mišicami pa potegnemo spodnji del trupa navznoter. Križ mora biti raven, ne uleknjen, še manj pa upognjen naprej. Roke morajo biti tesno ob telesu stegnjene in napete, prsti tudi stegnjeni toda ne prisiljeno. Dlani so obrnjene navznoter in se prilegajo stegnemu. Tudi noge morajo biti napeto stegnjene in tesno sklenjene, pete istotako. Stopala pa tvorijo med seboj kot 60°, torej za širino stopala. Gornje truplo mora biti nagnjeno naprej, tako da je teža telesa bolj na prstih, ko na petah. Stati

pa se mora vseeno na celem stopalu! — To je torej osnovna stoja, ki se izvrši na povelje: »Pozor!«

Telovadcu, ki se nahaja v pozoru, se lahko poveljuje: »O d m o r!« (Slika 2.) Takoj, ko začuje telovadec povelje, odrine desno nogo naprej, da je nalahno upognjena. Teža telesa počiva pri tem na levi nogi; roki pa se položita zadaj na križ. Sicer pa je telovadec v odmoru prost, to je, da si lahko popravi obleko in tudi lahko govori, dočim se tega v pozoru ne sme izvršiti.

Preden pa preidemo k redovnim vajam samim, se hočemo seznaniti z glavnimi črtami, ki si jih mislimo potegnjene skozi telo v raznih smerih in na podlagi katerih delimo potem vse obrate in vrtenje v več vrst.

Predstavljam si telovadca v pozoru! Sedaj si pa mislimo od vrha glave, torej od temena, pa skozi telo navpično navzdol do tistega prostora, kjer stoji telovadec, potegnjeno ravno črto, ki se imenuje podolžna črta.

Ako si pa mislimo pravokotno na to podolžno črto potegnjeno drugo, skozi obe rami vodoravno od desne proti levi, je to ramenska črta.

Črta, ki gre skozi oba kotka ali boka vzporedno z ramensko črto, se zove bočna črta. Tista črta, ki si jo mislimo potegnjeno od sprednje strani telovadca skozi trebuh do križa, torej pravokotno na vse tri prejšnje črte, se imenuje notranja črta.

Če si mislimo, da se ramenska črta pomika navzdol po podolžni črti, pride do bočne črte in gre še naprej, se napravi na ta način neka ravnina (ravna ploskev), ki se zove čelna ravnina, ker je v isti smeri s čelom.

Ravnini, ki si jih mislimo položeni skozi vsako ramo in vsak kolk, ki gresta vzporedno proti nam, če stojimo ravno pred telovadcem in sta vzporedni tudi s smerjo podolžne črte in navpično na ramensko in bočno črto, se imenujeta bočni ravnini. Ravnine pa, ki leže v sredi med čelno in bočnima ravninama in ki tvorijo z ozirom na vsako teh kot 45° , so prečne ravnine. Glej sliko 3!

2. Redovne vaje na mestu.

Pod tem naslovom hočemo obdelati sledeče točke: obrati, uvrščanje, uravnavanje, tvoritev raznih vrst in prehodi iz ene vrste v drugo. Obrati na mestu spadajo

pravzaprav k prostim vajam, toda ker se pri redovnih vajah vedno uporabljajo, jih hočemo tu popisati!

a) Obrati.

Obrati so večji ali manjši vrteži telesa okrog podolžne osi. Delimo jih tako, kakor se deli krog v posamezne dele. Slika 4!

Za enotno razumevanje delimo krog na 360 enakih delov, na 360 stopinj ($^\circ$), in sicer tako, da obod kroga razdelimo na 360 enakih lokov in njihova krajišča zvezemo s krogovim središčem. Tako dobimo okrog središča 360 prav majhnih enakih kotov, ki se imenujejo stopinje. Če torej razdelimo krog na dva enaka dela, meri vsak izmed njih po 180° ; če ga razdelimo na 4 enake dele, meri vsaka četrtinka kroga 90° ; če še te razpolovimo, dobimo kote, ki merijo po 45° in so osminke celega kroga.

V redni telovadbi pa ne delamo obratov, ki bi zavzemali večji kot ko polovico kroga, torej 180° . Zato pravimo, da je obrat za 180° cel obrat, za 90° pol obrat, za 45° pa četrtni obrat. Na ta način bi imenovali obrat za cel krog 360° dvojni obrat.

Četrtni (prečni) obrat je torej tisti obrat, pri katerem izpremeni telovadec svojo smer za 45° in se postavi tako v prečno smer, ki je ravno v sredi med čelno in bočno smerjo. Pri polovičnem obratu spremeni telovadec svojo smer za četrt kroga in pride iz bočne smeri v čelno in obratno iz čelne v bočno. Pri celem obratu pa pride telovadec iz čelne smeri v čelno in istotako iz bočne smeri v bočno, ker se je zavrtel okrog podolžne osi za 180° . Potom dvojnega obrata pa bi se zasuka i za cel krog 360° in bi prišli v isto smer nazaj, iz katere smo izšli. Četrt in pol obrata se dela v desno in levo, kamor se že poveljuje, cel obrat pa se dela vedno le v levo!

Poglejmo še, kako se ti obrati praktično izvršujejo! Četrt obrata delajo telovadci na povelje: »Desno (levo) v prek!« in sicer takole: če se je poveljevalo v desno, se takoj, ko se je začulo povelje desno v prek! dvigne peta leve noge, tako da stojimo z levo nogo le na prstih; obenem dvignemo prste desne noge in se na desni peti z odzivom z levimi prsti obrnemo v desno za četrt obrata, da gledamo v prečno smer. Takoj med obratom se prenese teža trupla na desno nogo, leva pa postane, s prsti vred stegnjena, zanožna (zanožna stoja z levo). Ta prvi del

se trenutno naznači, nato se leva noga prinoži desni do petne stoji, da pridemo zopet v lepo osnovno stoji v prečno smer. Istotako se dela to v levo. Na levi peti in na desnih prstih se obrnemo v levo do zanožne stoji z desno, nato se pa desna prinoži levi.

Z rokama naj se pri obratih ne maha! Drži naj se jih cel čas v priročnju! Nog naj se ne krči! Obe nogi bodita stegnjeni! Istotako naj se telo ne sklajna naprej, ampak se mora lepo vzravnanost z dvignjeno in mirno glavo zasukati okrog podolžne osi.

Pol obrata se dela na povelje: »Desno (levo) v bok (s čelom)!« In sicer se v redu (čelni vrsti) stoječim telovadcem poveljuje: »V zastop desno (levo) v bok!« Iz zastopa (bočne) vrste pa: »V red desno (levo) s čelom!«

Te obrate naj se vadi z začetniki razdeljeno v dve dobi. Na eno se izvrši zasuk v desno (levo), na dve se pa zanožna noga prinoži stojni.

Cel obrat pa se izvrši na povelje: »S čelom spred!« ali »s čelom v zad!« in vedno v levo! Na levi peti in na desnih prstih se z odzivom teh obratov v levo za pol kroga. Desno nogo premaknemo do zanožne stoji z desno. Teža telesa se že med obratom prenese na levo nogo. Nato, ko se ta stoji trenutno naznači, se z desno prinoži do petne stoji.

Tudi ta obrat lahko začetniki vadijo razdeljeno na dve ali tri dobe. Na eno se obrnejo v levo, prsti desne noge ostanejo na prvotnem mestu. Na dve se prenese desna noga v desno do zanožne stoji. Na tri se pa prinoži. Pozneje se vadi le na dve dobi. Na eno obrat v levo do zanožne stoji z desno, na dve prinoženje.

V poštev pa pride še, posebno med korakanjem v rajalnih pohodih tričetrtnski obrat, ki je v sredi med polovičnim in celim obratom in pri katerem se obrnemo za 135° v desno ali levo. Dela se ravnotako kakor polovični obrat.

3. Tvoritev vrst in prehodi iz ene vrste v drugo.

a) Uvrščanje.

Najnižja vrsta redovnih vaj na mestu je uvrščanje. Uvrščamo se navadno v red ali dvored, lahko tudi v zastop ali dvostop, le redkokdaj kar v četverostop. Običajno se uvrščajo telovadci v red, če

jih je več, v dvored. Povelje za to uvrščanje se glasi: »Nastop v red (dvored)!«

Na to povelje se uvrste vsi telovadci kar najbolj mogoče hitro in mirno v vrsto drug poleg drugega po velikosti, in sicer večji na desno, manjši na levo. Če se torej telovadci postavijo tako drug poleg drugega, da so vse čelne ravnine v eni smeri in se torej spojijo v eno samo ravnino, stoji vsi telovadci v čelni smeri. Zato se ta red imenuje tudi čelna vrsta. Dve čelni vrsti druga za drugo tvorita dvored.

Na povelje: »Nastop v zastop (dvostop)!« se telovadci postavijo drug za drugim v zastop (za drugim stati). Ker so bočne ravnine vseh telovadcev v isti smeri in ker se spajajo v dve vzporedni bočni ravnini, se imenuje ta zastop tudi bočna vrsta. Dva, drug poleg drugega stoječa zastopa tvorita dvostop (dvozastop).

Če želi torej vaditelj, da se postavijo telovadci v red na tem ali onem mestu, naj se najpreje postavi sam na gotovo mesto v pozor, dvigne desno roko in glasno, razločno poveljuje: »Nastop v red!« Na to povelje se morajo vsi telovadci postaviti dva koraka za njim v red in sicer se največji vstopi najbolj na desno in od njega v levo stran vsi ostali po velikosti. Če potem določimo sredino reda, tvorijo večji telovadci desno krilo, katero zaključuje največji telovadec, v tem slučaju imenovan desni krajnik, manjši telovadci pa tvorijo levo krilo, katerega zaključuje najmanjši, levi krajnik. (Slika 10!) Na isti način se postavijo telovadci na povelje: »Nastop v dvored!« v dva reda, med katerima bodi razdalje za dober korak. Desno krilo dvoreda mejita desna krajnika vsakega reda, levo pa leva. (Slika 11!)

Ako hoče vaditelj, da se postavijo telovadci v zastop ali dvostop, naj se sam postavi na gotovo mesto v pozor in poveljuje: »Nastop v zastop!« Telovadci se postavijo zopet dva koraka za načelnikom, da gledajo z njim v isto smer, po velikosti drug za drugim v ravno bočno vrsto ali zastop. (Slika 12!) Na podoben način se postavijo na povelje: »Nastop v dvostop!« v dva zastopa, ki pa morata biti tesno strnjena. (Slika 13!) Vsako tako uvrščanje se mora izvršiti kar najbolj mogoče mirno in hitro, tako, da so večji telovadci na desni oziroma spredaj.

Da se tako uvrščanje izvrši v istini in lažje hitro in mirno, naj načelnik, predno poveljuje k uvrščanju, poveljuje: »Pozor!« Na to povelje se mora vsak telo-

vadec postaviti v pozor na istem mestu, na katerem je začul to povelje, tako, da je obrnjen proti poveljniku. Če je bil telovadec, ko se je povelje izreklo, na orodju, mora takoj z orodja in se postaviti pod njim ali poleg njega v pozor. In šele tedaj, ko stoje vsi telovadci v pozoru, naj se načelnik postavi na gotovo mesto in naj poveljuje k uvrščanju.

b) Uravnavanje.

Takoj, ko so telovadci uvrščeni bodisi že v katerokoli vrsto, se uravnavajo. V zastopu ali dvostopu je uravnavanje kaj preprosto, ker vsak telovadec krije svojega sprednjika in kadar telovadec vidi samo svojega sprednjika in nič več vrste, potem bo zastop ali dvostop raven. Razdalja med telovadci v zastopu bodi za dolžino spodnjih lehti, torej od komolca do konca pesti. Če pa stoje telovadci v dvostopu, morata biti oba zastopa strnjena, tako, da je razdalja med vsakim parom za širino pesti, da se torej neovirano lahko delajo obrati.

Dokaj težje je uravnavanje v redu. V redu se ravna vedno po večjih v desno, le izjemoma tudi v levo po manjših, kakor n. pr. če se izpostavi levega krajnika v levo naprej ali navzad, se je treba po njem ravnati v levo. Tako postopanje naj se vadi večkrat za vajo, da se telovadci privadijo hitremu ravnanju.

Povelje za ravnanje v redu se glasi: »V desno se ravnaj!« Na to povelje krenejo vsi telovadci obenem in mahoma z glavami v desno in ravnajo v desno. Desni krajnik, če se ravna v desno, levi, če se ravna v levo, gleda naravnost predse. Pri ravnanju v desno je paziti, da vidi vsak telovadec z desnim očesom levo lice desnega sosedu, z levim očesom vso vrsto proti desni in obris (profil) desnega krajnika. Če se pa ravna v levo mora videti vsakdo z levim očesom desno lice levega sosedu, z desnim pa obris levega krajnika. Da je red uravnan, morajo biti vse pete in rame v eni črti.

Pri ravnanju se ne sme sklanjati gornjega trupa naprej ali obračati ga v desno ali levo. Tako se vztraja v ravnanju do povelja: »Premo glej!« Na to povelje krenejo vsi telovadci hkrati z glavami v levo ali desno in gledajo naravnost predse.

Ako izpostavimo n. pr. desnega krajnika za par korakov v desno in nekaj korakov naprej, se morajo vsi telovadci na povelje: »V desno se ravnaj!« uravnati v desno po krajniku na ta način, da napravijo najprej toliko korakov naprej (če

je krajnik zadaj, seveda nazaj), da pridejo v isto smer, v kateri stoji krajnik, potem pa red sklenejo in se pomaknejo proti desni do krajnika. Sicer se pa vrši uravnavanje kot je bilo preje popisano. Isti postopek je, če se izpostavi levi krajnik. Zastop naredimo iz reda na povelje: »V zastop — desno (levo) v bok!«, red pa obratno na povelje: »V red — desno (levo) s čelom!«

c) Dvored.

Kakor že omenjeno, sestaja dvored iz dveh drug za drugim stoječih redov in da znaša razdalja med obema redoma dober korak (1 m), razdalja med posameznimi v redu stoječimi telovadci pa za širino pesti. Sedaj si pa oglejmo, kako dvored nastane!

Vaditelj prične na desnem krilu reda odšteti telovadce v prve in druge. Prvi in drugi sta si nerazdružna sosedu, ki spadata vedno skupaj in se vedno ravnata drug po drugem. Ako se je odštevalo od desne proti levi, so vsi prvi obenem desni, ker stoje na desni strani svojih drugih, ostali so drugi in obenem levi, ker stoje na levi strani svojih prvih.

Ko so vsi telovadci odšteti, se jim poveljuje: »V dvored, drugi v zad!« na kar ostanejo vsi prvi (desni) mirno na svojem mestu, vsak drugi (levi) pa stopi z enim odkorakom v desno navzad za svojega prvega. Desni krajnik drugega reda mora paziti na pravilno razdaljo (1 m), kajti takoj, ko se stvori s tem, da stopijo drugi nazaj še razmaknjen in neuravnan dvored, morajo telovadci, vsi prvi in drugi skleniti dvored v desno z lahкими odkoraknimi skoki, obenem gledajo z glavami v desno in ravnajo po desnih krajnikih obeh redov. Ko je vse uravnano, telovadci drugega reda (drugi — levi) brez povelja krenejo z glavami v levo, da svoje prve dobro krijejo in obstoje v pozoru. Vsi prvi (prvi red) pa vztrajajo v ravnanju do povelja: »Premo — glej!«

Iz dvoreda pridejo telovadci zopet v en red na povelje: »V red — drugi sprej!« Na to povelje se prične ves dvored razmikati v levo. Prvi se razmaknejo toliko proti levi, da nastane med vsakim telovadcem prostora še za enega telovadca iz drugega reda. Vsi drugi, to so vsi v drugem redu stoječi telovadci se pomikajo za prvimi proti levi tako, da jih vedno krijejo in, ko se ustavi prvi, se ustavi drugi in čaka, da se napravi na levi strani prvega prostor. Nato stopi z enim odkorakom v levo naprej v prvi red na levo stran svojega desnega sosedu.

Kadar je dvored dolg, tedaj se prehaja v en red počasi, tako da se prične iz dvoreda v en red najprej na desnem krilu, potem pa polagoma drug za drugim proti levemu krilu in sicer tako, da se na povelje prvi red razmakne proti levi kar najhitreje, tako da je med vsakim razdalje za enega moža. Vsak drugi pa hitro skoči z levo nogo v prazen prostor. Če se je za vajo odštevalo od levega krila proti desnemu, se vsa stvar vrši ravno obratno.

Pri tem postopanju so vsi drugi skakali v desno (levi) navzad. Na povelje: »V dvored — drugi spred!« morajo vsi drugi napraviti odkorak v desno naprej pred svoje prve. V tem slučaju tvorijo torej prvi red vsi drugi, drugi red pa vsi prvi, ravno obratno od prejšnjega. V en red nazaj dospejo telovadci na povelje: »V red — drugi v zad!« s tem, da vsi drugi, ko napravi z odmikanjem v levo prostor, naredijo odkorak v levo navzad, da tako stvorijo eno samo čelno vrsto. Za vajo se lahko vadi tako, da na povelje: V dvored — prvi v zad (spred)!« napravijo vsi prvi odkorak v levo navzad ali naprej, torej za svoje druge. Ko pa vadiatelj poveljuje: »V red — prvi spred (v zad)!«, pa izvrše vsi prvi odkorak v desno naprej, oziroma nazaj, da napravijo en sam red.

Ko je red dovršen, naj se brez povelja lepo ravna!

Ista vaja, toda le v večjem obsegu je, iz dvostopa narediti četverostop in obratno iz četverostopa dvostop. Ta vaja pa je opisana pri četverostopu, stran 20.

Iz dvostopa pridemo do dvoreda potom polobrata v levo ali desno. Kako pa se naredi iz zastopa naravnost dvored?

Ko je red uravnan in ko prešteje vadiatelj telovadce v prve in druge, naredi ti na vadiateljevo povelje: »V zastop — desno (l.) v bok!« zastop. Iz tega pa se pride v dvored tako-le:

Takoj, ko izreče vadiatelj povelje: »V dvored — desno s čelom!« napravijo vsi telovadci brez izjeme pol obrata v desno do zanožne stoji z levo, tako da se napravi red. To je prvi gib. Vsi prvi telovadci, to so vsi desni, prinože svojo zanožno levo nogo desni stojni nogi ter obstoje na mestu. Ker se je poveljevalo v desno, so torej vsi desni (prvi) telovadci istoimenski. Vsi drugi (levi), torej drugoimenski pa v tem hipu, ko desni prinože, napravijo odkorak v levo naprej, torej pred svoje desne in stvorijo tako prvi red novo nastalega dvoreda. V zastop pa pridejo telovadci nazaj, če se jim poveljuje v

levo tako, da v prvem hipu izvrše vsi telovadci obrat v levo, v drugem pa napravijo istoimenski (namreč istoimenski s poveljem) prinoženje z desno, drugoimenski desni pa izvrše odkorak v desno naprej, da pridejo s svojimi levimi telovadci v taisti zastop.

č) Dvostop.

Dvostop naredita, kakor že omejeno, dva, tesno skupaj spojena zastopa. V dvostop pa pridemo ali iz zastopa, ali iz dvoreda, ali iz samega reda. Oglejmo si prvi primer!

V redu stoječi telovadci pridejo na povelje: »V zastop, desno (l.) v bok!« potom polovičnega obrata v desno (l.) do zastopa. Ko je zastop stvorjen, pridemo na sličen način do dvostopa, kakor iz reda v dvored.

Vadiatelj odšteje že v redu stoječe telovadce v dvojice (lahko se tudi telovadci sami odštejejo) in jim poveljuje: »V dvostop, drugi desno (levo) spred!« na kar vsi drugi (levi), v zastopu za prvimi stoječi, napravijo odkorak v desno oziroma v levo naprej na desno (levo) stran svojih prvih (desnih) in krijejo svoje sprednjike. Paziti pa se mora pri dvostopu na to, da je med zastopoma razdalje le za širino pesti.

Na povelje: »V zastop, drugi v zad!« napravijo vsi drugi z desno nogo, če se je poveljevalo v levo in z levo nogo, če se je poveljevalo v desno, odkorak v desno navzad, na svoje prejšnje mesto. Vsi prvi pa v obeh slučajih popolnoma mirujejo.

Poleg teh dveh slučajev imamo še dva, kjer mirujejo vsi drugi (levi), svoje stališče pa spreminjajo vsi prvi (desni) telovadci. Če torej poveljuje vadiatelj: »V dvostop, prvi desno (levo) v zad!«, izvrše vsi prvi odkorak navzad v desno ali levo in naredi tako nov zastop.

Iz dvoreda se stvori dvostop s poluobratom v desno (levo). Povelje za to vajo se glasi: »V dvostop desno (levo) v bok!« Iz dvostopa pa nazaj v dvored na povelje: »V dvored levo (desno) s čelom!«

Prav pogosto pa se dela dvostop naravnost iz reda. Vse se vrši na isti način, kakor pri prehodu iz zastopa v dvored in obratno. V redu stoječim in v dvojice odštetim telovadcem se poveljuje: »V dvostop, desno v bok!« na kar napravijo vsi telovadci pol obrata v desno do zanožne stoji z levo, v drugem hipu pa istoimenski, torej desni samo prinože, dočim izvrše

vsi drugi (levi, torej drugoimenski) odkorak v levo naprej na levo stran svojih desnih.

Za vajo naj se delajo te vaje tudi v levo. Če je telovadec ravno na pare, se mora začeti odštevati pri manjših na levem krilu, če jih pa ni ravno na pare, pa zadošča prvotno odštevanje.

»V red, levo s čelom!« Na to povelje pridejo vsi telovadci v en red tako, da napravijo najprej vsi obrat v levo, potem pa levi istoimenski prinože na mestu, desni torej raznoimenski pa napravijo odkorak v desno naprej tako, da naredo vsi telovadci zopet en red.

Istotako se dela ta vaja v nasprotno smer, torej v levo na povelje: »V dvostop levo v bok!« Pri tem napravijo levi (drugi) obrat na mestu, vsi desni pa skočijo z enim odkorakom v desno naprej na desno stran svojih levih. Ta prehod iz reda v dvostop je predvaja za tvoritev četverostopa iz dvoreda.

d) Četverostop.

Četverostop je skupina telovadcev, sestavljena iz štirih drug poleg drugih stoječih, sklenjenih zastopov (iz četverozastopa) ali pa iz dveh sklenjenih dvostopov, ki se zoveta tu desna in leva dvostopna proga, katerima na čelu stojita desni in levi krajnik. Kako se pa tvori četverostop?

Kakor pridemo iz enega reda v dvostop, tako storimo iz dvoreda četverostop. — V dvoredu stoječe telovadce se prešteje v četvorice in sicer tako: Oba desna krajnika obeh redov se pustita kot krajnika in sta, če stojita na desnem krilu, — leva. Nato odšteje vaditelj tako, da razdeli (pokaže tudi z roko) desno dvojico in levo dvojico v prvi četverostop, naslednjo desno in levo dvojico v drugi četverostop itd. Pri vsaki dvojici telovadcev, ki tvorita v dvoredu dvočlenski zastop, mora načelnik ali vaditelj določno naglašati ali desna ali leva. Ko je vse odšteto, se poveljuje: »Četverostop desno (levo) v bok!«

Preden pa morejo telovadci delati četverostop, morajo natančno paziti na sledeče: v vsakem dvostopu imamo enega levega in enega desnega telovadca, ki spadata vedno skupaj; tako imamo v četverostopu dva dvostopa in torej po dve dvojici prvih in drugih; prvi (desni) in drugi (levi) sta si nerazdružna soseda.

Sedaj, ko vsak telovadec ve, ali je desni ali je levi, je treba paziti še na povelje, ali se glasi v desno ali v levo. Če se

povelje glasi n. pr. v desno, napravijo vsi telovadci polobrat v desno in se pripravijo tako hipno za lep dvostop. Kot drugi gib pa vsi desni prinože, vsi levi pa napravijo odkorak v levo naprej, da stoje na levi strani svojih desnih sosedov.

Nasprotno pa, če se poveljuje v levo, levi telovadci napravijo obrat na mestu, desni pa napravijo odkorak v desno naprej, da stoje kot preje na desni strani svojih levih sosedov. Paziti se mora torej vedno na to, da če sta telovadec in povelje istoimenska, to se pravi, če je n. pr. telovadec levi, povelje se pa tudi glasi v levo, napravi ta samo obrat v levo na mestu. Če sta pa drugoimenska, n. pr. povelje je v levo, telovadec je pa desni, se mora telovadec na povelje obrniti v levo, poleg tega pa še napraviti odkorak v desno. Oba krajnika se morata na isti način ravnati po povelju in paziti, ali sta desna, ali leva, kar je navadno.

Glede razdalje bodi omenjeno, da morajo biti v enem četverostopnem redu (četverostopni vrsti) stoječi telovadci oddaljeni drug od drugega za širino pesti, posebni četverostopni redi so pa medsebojno oddaljeni za dober korak.

Iz četverostopa se pride v dvored na povelje: »V dvored — levo (desno) s čelom!« in sicer po istih pravilih, kakor pri tvoritvi četverostopa. Če se poveljuje v desno, se desni obračajo v desno na mestu, levi pa napravijo poleg tega še odkorak v levo naprej. Če se pa glasi povelje v levo, se pa godi vse ravno obratno.

Iz dvostopa pridemo v četverostop podobno kot iz zastopa v dvostop. Kakor preje odštejemo že v redu stoječe telovadce v dvojice (v desne, leve ali prve, druge). Potom polobrata v desno ali levo se naredi dvostop. Sedaj pa poveljuje vaditelj: »V četverostop, desni — desno (levo) spred!« Pri tem ostanejo vsi levi, seveda tudi krajnika, čisto mirni, vsi desni pa napravijo odkorak v desno ali levo naprej, kamor se že poveljuje.

Na povelje: »V dvostop, desni zad!« pa vsi desni napravijo odkorak v levo oziroma desno nazaj, da pridejo na prejšnje mesto nazaj.

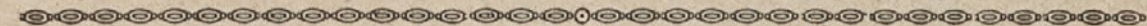
Če se pa poveljuje: »V četverostop — levi desno (levo) zad!« pa morajo vsi levi s krajnikom vred napraviti odkorak v desno ali levo nazaj, vsi desni pa popolnoma mirujejo. Dvostop pa stvorijo zopet, če se jim poveljuje: »V dvostop levi v levo (desno) spred!«

Imamo še dva načina tvorjenja četverostopa, ki sta pa prikladna bolj za naraščaj, kot za članstvo. To je namreč prehod iz reda v četverostop, iz zastopa v četverostop in obratno. Pri teh vajah pa pride v poštev že korakanje in bi jih morali opisati pri drugem oddelku. Toda, ker se tu prehaja iz mirnega položaja zopet v mirni položaj in se ne izvrši vaja vmes med korakanjem, zato spadata ta dva prehoda k redovnim vajam na mestu.

Iz reda pridemo v četverostop tako, da se vsi telovadci odštejejo v četvorice, začeni na desnem krilu, torej v prvega, drugega, tretjega, četrtega, prvega itd. Ko so vsi odšteti, se jim poveljuje: »V četverostop — desno (levo) zavij stopom stopaj!« Pri tem napravi vsak prvi polobrata v desno in stopa na mestu, medtem ko vsi drugi, tretji in četrți korakajo zavijajoč v desno. Ko so napravili tako četrți zavoja v desno, da pridejo v četverostopni položaj, pa poveljuje vadiatelj: »Ustavi se — stoj!« nakar vsi obstoje. Pri tem se je delal zavoj okrog vsakega prvega, ki je obstal na svojem mestu.

Iz zastopa pridemo na podoben način do četverostopa, da se tu ne dela zavoja, ampak se koraka v ravno smer. Ko so telovadci odšteti v četvorice, se jim poveljuje: »V četverostop — levo (desno) prek stopom stopaj!« Na to povelje vsi prvi korakajo na mestu, ne da bi napravili kak obrat, ampak gledajo vedno v isto smer; vsi drugi, tretji in četrți pa se na povelje zasucejo za 45° v levo (desno) in korakajo v tej smeri naprej, dokler ne pridejo posamezne četvorice v posamezne rede. Pri tem morajo vsi, ki so napravili prečni obrat v levo (desno), začeti korakati s svojo zanožno desno oziroma levo nogo, ne da bi to prinožili in sicer morajo korakati vsi v isti črti, nekateri z manjšimi, drugi z večjimi koraki, dokler ne pridejo v četverostopni položaj, kjer korakajo na mestu, dokler se ne da povelja: »Ustavi se — stoj!«

Če hočemo priti sedaj nazaj v red oziroma zastop, se mora korakati nazaj. To je pa precej nerodno in se zavoljo tega to postopanje kaj redko izvršuje, posebno na mestu ta vaja nima posebnega pomena.

Petje, glasba.

M. Bajuk

V vodstvu zveze je osnovan glasbeni odsek. Kaj mu je namen?

I. Petje. Naš odsek hoče v splošnem zediniti pevske moči, osredotočiti pevski pouk. Zanimanje za petje je morda malo zaspalo. Zbuditi je treba naše pevce. V domovino je priplula pomlad, težka odeja sovražne zime se je stalila, po naših livadah klije novo življenje, brsti novo cvetje. Tem gajem treba dati petja. Orli! Nikjer odseka brez petja! Kdorkoli je sprejel od božjega Stvarnika dar glasu in posluha — in to je prejel z desetinsko izjem vsakteri Slovenec —, kdorkoli, pravim, je prejel od Stvarnika glas in uho, stopi v naše vrste! Petje je najlepša in najcenejša umetnost, ki jo morete gojiti. Pesem nas bo navduševala za vzvišeno delo, za velike žrtve, ki jih bo zahtevala mlada domovina, petje nas bo bodrilo v težkih urah omahovanja, pesem nas bo vedrila po trudapolnem delu, pesem pa nas bo vedno tesno družila, Petje srca blaži. Mi hočemo srčne izobrazbe, ki je podlaga vsaki izobrazbi. Družiti se hočemo, zvezati se hočemo, a ta vez ne bodi veriga, temveč svileni pas slovenske pesmi, ki nas bo nerazdružljivo strnil v mogočen zbor Orlov-

pevcev. Da smo eno in da hočemo eno, zato se bomo učili lepih pesmi vsi, če ne več, pa vsaj enoglasno. Ko pridemo pri slavnostih ali sestankih skupaj, bomo skupno popevali pesmi, ki smo se jih po navodilu Zveze naučili. Glasbeni odsek bo, upoštevajoč razmere in želje posameznih odsekov, določil sčasoma pesmi, ki naj se jih vsi Orli uče. Po razmerah in potrebah bomo pesmi tudi v »Mladosti« natisnili.

Misel organizacije pa zahteva, da imajo odseki, če ne popolnoma samostojnega zbora, pa vsaj pri najbližjih zborih izobraževalnih društev priliko, da pri petju sodelujejo. Pojdite vsi k zboru! Tako dobite večino in potem lahko tudi zahtevate, da se vašim željam primerno ureja pesem.

Če bo potrebno, bo odsek oskrbel tudi razmnoženje glasov in jih ali prodajal ali posojal.

II. Trobentanje. Novo leto, novi dan, nova doba se je rodila. Vstajamo! Budimo se iz spanja, ki nas je bil obsodil vanj naš sovrag. Dan svobode je napočil. Ta dan hočemo oznaniti enoglasno z vsemi svojimi trobentami. Mogočni dan sloge

in edinstva naj gre po vsej Sloveniji tudi dalje tja doli do gorkega juga. Glasbeni odsek želi omogočiti enotna trobila, enotni pouk trobentačem, pri nastopih enotne fanfare.

III. **Tamburanje.** Petje samo ne sme biti pretirano, ker sicer je naporno. Za izmeno hočemo gojiti tudi našo jugoslovansko narodno godbo, tamburanje. Dolgi zimski večeri! Kjer drugega ne bo, naj se osnuje tamburaški zbor. Zveza vam je na razpolago z vsemi pojasnili. Skrbeli bomo za kapelnike, kjer in kolikor bo mogoče, skrbeli za primerne note in posredovali pri snovanju odseka, oziroma pri nakupu tamburic. Tamburanje je lepa umetnost, samo treba ga gojiti z vsem srcem in ljubeznijo; pa resno in marljivo. Dober vodja bo tu največ pomogel, zato se moramo o tem odkritosrčno pomeniti.

Tudi tu želimo, da se nekaterih komadov vsi naučimo, da bo mogoče pri skupnih prireditvah skupno nastopiti. Če

in ko bo potreba, bomo priredili tamburašem komade za telovadbo. Telovadilo bi se lahko na prostem ali v telovadnici po godbi tamburašev: Druženje dveh lepих umetnosti.

IV. **Godbe.** Kjer so ali bi bile mogoče godbe na pihala ali lok, naj se poži-ve, oziroma ustanove. Nikdar pa ne brez sporazuma Zveze! Tudi tu hočemo edinsti in smotrnosti. Nekaj komadov se bomo naučili vsi, druge uloge pa razdelili. Pri skupnih prireditvah ne bomo v zadregi: imeli bomo svoje godbe, imeli raznovrsten program. Odsek želi tudi tu posredovati izmenjavo not in glasbil.

Kako naj vse to izvršimo? O tem pričakujemo vaših predlogov in nasvetov. V najkrajšem času spregovorimo o organizaciji vsega dela. Treba bo tudi poslovnika. V vsem društvenem življenju treba trdne podlage, t. j. samo red. In to podlago, ta red si hočemo sestaviti.

Pisma naših fantov.

Stara ljubezen ne ugasne.

Naši fantje, ki so toliko časa kljubovali vsem nesrečam in jim je bilo usojeno prehoditi trnjevo pot trpljenja, so se v par tednih doma zopet poživeli. Stara ljubezen do naše lepe organizacije je zopet zagorela v njih in buknila na dan. Zavest, da je Orel sicer trpel, ali vzdržal in tudi v najtežjih časih ponosno in samozavestno dvigal neomadeževano zastavo, jim ne da več počivati. Iščejo sredstev, načina, kako bi poprieli, da bi Orli zace-lili krvave rane, da bi zopet bil v ponos in čast fantovstva.

Brat Jožef Rozman iz Radeč pri Zidanem mostu nam o tem piše:

Dragi!

Včasih me je prijelo, da sem nad vsem obupal. To, kar sem prestal, to ne morem opisati. V splošni zmedbi, med samimi krivicami in trpljenju, sem rekel, da ni nič več pravice na svetu. Vsi spomini na lepe fantovske čase v Orlu, so se mi zdeli kakor sanje, ki se ne vrnejo nič več. Tako je bilo in ni kazalo, da se kaj izpremeni. Zato sem se sčasoma tudi temu privadil in se udal v usodo, če je res tako, da moramo vsi mladi umreti in če res ni nobene rešitve. Drugega mi tudi ni kazalo. Če sem bral slovenski časopis, sem bil idzajalec. Če sem iz dežja krogelj v jarku z božjo pomočjo prišel živ ven, sem

bil boječnik. Če je bil človek pošten in zvest, ni dosegel priznanja. Predstojniki so rekli: »Mi rabimo falotov in razuzdan-cev!« In vzgajali so vojake tako in mislili zmagati. Toda zmagala je pravica. Vsi tisti, ki so nas morili in preganjali, so se-daj ponižani in strti. Bog nam je poslal to težko preizkušnjo, da bi nas utrdil v prepričanju, da še zmerom On vlada nad nami in da bo vsak kaznovan, ki tepta nje-gove postave.

Mislil sem Orlovstvo in vse take reči obesiti na klin. Toda sedaj vidim, da to ne gre. Mi moramo naši novi, svobodni domovini vzgojiti poštene in značajne ljudi, če hočemo, da bomo živeli in napredovali! Sedaj vidim, da ima samo tisto ob-stanek in blagoslov, kar je pošteno. Pride čas, ko se nam nasprotno zdi res, a končno pa se le pokaže resnica in pravica.

Mislil sem se poprijeti dela za sebe; kaj mi drugi mari? Vsak naj za sebe skrbi pa bo! Prvo je, da imam kaj jesti! Toda že poprej sem ljubil domovino, že poprej, ko je bila v verigi. V Orlu smo se vzgajali, da bi branili domovino in jej pomagali. Kako naj je ne ljubim sedaj vso svobodno, vso našo? Ona tudi sedaj rabi naše po-moči. Nemeč je zasejal po naši domovini in med našimi fanti seme razuzdanosti in nevarnost pride prej ali slej, da nam svoboda ne prinese zaželjenega blagoslova.

Da bi sedaj stali in gledali, kako bo, bilo bi greh, ne vršili bi naše svete narodne dolžnosti!

Zato sem zopet navdušen za Orla in premišlujem, kako bi začel, da bi več izdalo. Tudi drugi prosijo tako in smo sklenili zaenkrat oživeti našo orlovsko godbo. Pozneje pa pričnemo zopet s telovadbo. Misliš, da se sedaj koga bojimo? Mi že vemo, kako mora biti in kako bo najbolj prav! Preveč smo prestali preganjanja in drugih nesreč, da bi nas sedaj bilo sram in da bi se koga bali. Tudi Sokolov se ne bojimo! Toliko smo tudi mi poskusili kakor oni, a naša načela so za bodočnost naše domovine boljša kakor njihova. Mi se tega zavedamo in to priznavamo. Ne zahtevamo pa od Sokolov, da to priznajo tudi oni. Oni lahko delajo za domovino naj svoj način, mi jim ne bomo delali ovir, samo da nas bodo tudi oni pustili pri miru. Lahko bomo ostali prijatelji, kar bo končno za oboje bolj prav. Bodočnost pa bo sama pokazala, kateri načela so domovini v večji blagor. Kar je dobrega in poštenega, pride končno do priznanja. Krivica in hudobija pa se prej ali slej sama uniči.

»Mladosti« želim napredka, bratom Orlom pa korajžo! Na zdar!

Tvoj

Jože.

Zlato se v ognju poskuša.

Danes, ko poslušamo čudovite dogodke, ki so jih doživeli posamezni naši fantje, imamo priliko spoznati, koliko so morali prestati, a jih je vendar Bog ohranil in pripeljal nazaj nepokvarjene, a zelo utrjene in navdušene za Orla. Komaj so se otresli suženjskih okovov, že na potu v domovino, so delali načrte, kako bodo poslej doma hvaležni Orlu, ki jim je dal moči, da so vstrajali v vsem.

Brat Vinko Škrbina je pisal iz Solnograda:

Dragi!

Po dolgih letih se vračam sedaj. — Kako naj ti popišem svoje občutke? Že sem zdvojil nad vsem; nad pravico, nad življenjem. Ko so padali tovariši okrog mene in sem jih videl zvijati se v smrtnih bolečinah, nisem premišljeval, zakaj vse to. Samo to sem vedel, da bom skoraj tudi jaz med njimi. In takrat sem moral izpiti najgrenkejši kelih trpljenja. Objel me je spomin, da bo moj grob v mrzli tujini, daleč gori na nemško-francoski meji. V tujini bom moral umreti mlad in

po nedolžnem in bratje in sestre mi ne bodo rahljali gomile. —

Dragi! Smrt doma, za domovino je sladka. Ali grenke in žalostne smrti so umirali moji tovariši in zrl sem tako smrt tudi jaz noč in dan pred očmi.

In zdaj sem na poti v domovino. Srce se mi smeje, duša mi vriska! Nemci mi brskajo po nahrbtniku in po žepih. Naj! Več mi ne morejo vzeti, kot so mi vzeli. Vzeli so mi mojo mlado moč, vzeli smeh in voljo; igrali so celo za mojo dušo. Dam jim vse, vse kar imam, še hlače, če hočejo; saj sem prost. Da, prost! Prosta sedaj tudi moja volja in moja duša. In glej, zopet so se mi mišice napele, zopet mi je zaplapolala kri po žilah; življenje čutim zopet v sebi. Življenje, ki mi je bilo že skoraj vzeto, čutim zopet sedaj, kakor da mi ga je vnovič Bog podaril. Hvala Ti, ljubi Bog, da si mi dal ta trenutek!

To življenje sem sedaj dolžan Tebi! Tvoje naj bo, za Tebe naj dela moje telo in moja duša, ker si jo rešil!

Po dolgi vožnji smo se za par dni ustavili v Solnogradu. Oh, da bi se ne! Da bi bil že skoraj doma, v svobodni domovini, v družbi bratov Orlov. Zdi se mi, da mi črne pošasti še vedno groze s smrtjo, kakor da vedo moje misli. Ne boš, do zadnjega vas moramo pobiti! Šele doma bom prost in brez strahu.

Tudi ta trenutek pride. V svobodni domovini bomo živeli novo življenje, življenje dela za pošteno izobrazbo mladih fantov, ki doraščajo brez varstva in vodstva in jih v splošni zmešnjavi zastruplja duh surovosti. Tem fantom bomo morali pokazati pravi smoter fantovske časti, ki obstoji v izobrazbi, poštenosti in značajnosti. Iz svoje izkušnje jim bomo povedali, kako nesrečen je mladenič, kateri izgubi svojo fantovsko čast in zaupanje v Boga. Nasprotno pa, kako poštenega fanta varuje previdnost božja v vseh nevarnostih in mu končno poplača vse žrtve. Te fante, naše mlajše brate rešiti, mora biti poslej glavni namen vsakega Orla! In v dosego tega namena se ne bomo smeli strašiti nobenih žrtev.

Tak je moj načrt, zato koprnim po uri svidenja. Preštete imam ure in minute, ki me še ločijo od dela za pravo svobodo. Bliža se, skoraj bo tu. —

Na svidenje!

Tvoj

Vinko.

* * *

Dragi Vinko!

Pozdravljen v svobodni domovini!
Bog bo blagoslovil Tvojo sveto vnemo in
Te obdaril z uspehi. Rešil Te je v ne-

varnostih, da Te ohrani mladini naroda,
katerega ljubi. Ne boš sam, mi vsi, ki ve-
mo, kaj nam je Orel, smo Tvojih misli in
gremo s Teboj. Na svidenje pri delu!

Čehoslovaški Orel.

Poroča Jože Stabej.

Slovani smo se spoštovali dozdej drug
drugega bolj iz rodnihi vezi, kot pa iz pre-
pričanja, da smo si potrebni, da se mora-
mo podpirati v delu. Svetovna vojna je
to zanikarnost sicer prav omajala, a zru-
šila je še ni. Zdi se pa, da nas bo sedanji
čas nekako prisilil k temu, da se zdru-
žimo vsi enako misleči Slo-
vani in podpiramo v boju drug
drugega: tu krščanstvo, tam svobodno-
miselstvo in zanikanje vsakega urejenega
družabnega reda.

To je spoznala Zveza Orlov, isto po-
trjuje Čehoslovaški Orel. Da pa to spozna-
nje ne ostane samo v besedah in na pa-
pirju, temveč da preide tudi v dejanje, bo
prinašala »Mladost« redno poročila o vseh
slovanskih organizacijah, ki so enake ali
podobne slovenskemu Orlu. Omejiti se
bomo morali le v toliko, v kolikor ne bo-
mo dobivali točnih in pravočasnih poročil.
Seve so to predvsem one organizacije, ki
stoje na katoliškem načelu, ker s tem nas
najtesneje spaja bratska vez.

Čehoslovaški Orel je imel
redni občni zbor 5. prosinca t. l. v
Brnu v dvorani »Zdislavy«. Zastopanih je
bilo 59 pokrajinskih odborov s 109-imi od-
poslanci in 52 gostov iz 18 raznih krajev.
Na predlog br. Landa je bil izvoljen za
predsednika zborovanja starosta prof. Jan
Šrámek, ki je otvoril tudi občni zbor, v
predsedstvo pa br. Jožef Trla s Hradce
Králové, br. Vojtěch Medek z Vyškova,
sestra Anda Čehova z Dunaja, br. Klimon
z Paskova za Šlesko, br. Joška Matoušek
in Leopold Vrzalika pa za zapisnikarja.

Po običajnih pozdravih je povzel be-
sedo starosta Jan Šrámek in govoril: **O**
nalogah čehoslovaškega Orla, kar je izva-
jal nekako sledeče: Mi, velika zveza v
čehoslovaškem narodu, zahtevamo enako-
pravnost kakor vsak političen tabor v dr-
žavi. Imamo enako pravo živeti in skupno
delovati kakor vsi drugi in ne damo si
vzeti tega prava od nikogar. Svobode ho-
čemo in jo bomo branili do skrajnosti, če-
tudi bi moralo priti do boja. Upamo pa,

da do boja ne bo prišlo, ker ustrašiti bi
se nas morali nasprotniki, kajti mi smo
predvsem na Moravskem najmočnejši ta-
bor. Naša narodna dolžnost je, da delamo
za svoje ideje in namene in za krščansko
mišljenje našega ljudstva. v dobi, ko po-
izkušajo odtujiti nasprotniki narod krščan-
stvu. Orel je organizacija, ki
mu mora biti sveto krščanstvo
našega naroda in ki mora po-
speševati krščansko kulturo,
ki na njej stoji in se probuja Orel sam.
Orel mora izpopolniti vse, če-
sar nam nedostaje.

Malo potem, ko je minula prva doba
naše samostojnosti, so začeli zasmehovati
na mnogih krajih Orle in Orlice. Pojavili
so se nazori, kakor: Orel mora prenehati,
Orel se mora združiti z drugimi telovadni-
mi društvi. Naši ljudje so govorili, da naj
se pripravi Sokol do tega, da se odpove
protikrščanstvu itd. Vendar pa je vsaka
misel hitro ugasnila in končno ni bilo dru-
gega izhoda, ko da se oživi Orel
iznova, da se vzbudijo stari
odbori k življenju. Zakaj bilo
bi sramotno, ako bi pozabili
onih velikih idej, za katere
smo se bojevali in prelivali za-
nje celo svojo kri. Organizaci-
ja Orla je takšna, da bi jo mo-
rali ustanoviti, če bi je še ne
imeli. Neprijatelji se pripravljajo na ve-
lik kulturni boj, ki ne bo hitro dokončan.
Med protibojevnimi organizacijami stoji
tudi naš Orel, ki mora imeti napisano še
nadalje na praporu, da hoče vzgojiti kr-
ščansko ljudstvo k samozavesti in mora
biti glavna opora v kulturnih bojih. Opreti
se pa moramo tudi na druge Orle-Slovane,
oni pa na nas, skupno moramo delati,
skupno bomo zmagovali.

Po končanem govoru je prebral došle
pozdrave, med njimi predsednika sloven-
ske Zveze Orlov dr. Lovro Pogačnika,
starešine čehoslovaškega Orla poslanca
Kadlčáka, staroste češk. Orla Poláka itd.

Nato je postal br. Landa v referatu:
Delo Čehoslovaškega Orla od
zadnjega občnega zbora, kratek

pregled. Rekel je: V referatu je obsežno delo naših bratov, ki žive vsi v trdnem prepričanju, da mora živeti Orel še vnaprej. Poživljenih odborov je dozdej 72, ki štejejo skupno 8000 članov, od teh je 1500 izvežbanih. Nadalje imamo 2000 Orlic, 4500 naraščaja moških in ženskih. Veliko nam jih je pa ugrabila vojska. Na zadnjem občnem zboru, ki se je vršil 28. okt. 1917, je bilo komaj 44 delegatov, a danes jih je pa že veliko več ko 150.

Sledila so razna poročila, potem volitev starost in spored za dopoldne je bil izčrpan.

Ob dveh popoldne so se nadaljevale razprave, posamezni zastopniki so izročili svoje pozdrave. Starosta Jan Šrámek predlaga, da se odpošljejo brzojavi Slovincem, Hrvatom in Poljakom. Nato je sledil predlog br. Matouška, da se pošlje brzojavni pozdrav Uniji katoliških telovadcev v Parizu (Union International des Oeuvres Catholiques d'Education Physique), ki so hoteli še pred vojsko zveze z našim Orlom, kar se mora zdaj gotovo zgoditi. Odpreti si moramo pot v svet. Predlog je bil sprejet.

Razvil se je razgovor in debata, ki sta se tikala orlovskega glasila, kraja in razmerja med Orli in Sokoli. Br. Pospíchal se je zavzemal za enoten katoliški mladinski list, ki bi odgovarjal vsem njenim zahtevam in imel razne priloge, tako tudi

za Orle. Predsedstvo naj o tem več razmišlja. Glede kroja so bili nekateri za to, da ostane še dosedanji, med tem pa je predlagal br. Zamykal, da se izvoli posebna komisija, ki naj to vprašanje prouči, in sicer skupno s slovensko Zvezo Orlov ter da stopi s to v stik. Debata o razmerju Orla do Sokola je bila precej živahna. Poudarjalo se je, da je spojitev s Sokoli popolnoma nemogoča, ker dokler ne gre Sokol z nami, ne more iti Orel z njim. Orel je predstavitelj svobode, dočim je Sokol predstavitelj moči. Orel krščanstva ne more nikdar zapustiti, z njim živi in pade. Ime Orel najbližji jasno na našem bojnem ščitu in naziv Čehoslovaški Orel je bil iznova sprejet, samo štirje so glasovali proti, ki so se zavzemali za razna druga imena, kakor Katoliški Sokol in še druga. Določilo se je tudi, da se tikajo člani Orla med seboj in se naslavljajo brat in sestra.

V osrednji odbor Čehoslovaškega Orla se je izvolilo 25 članov, ki mu načeluje starosta Jan Šrámek. V odboru so zastopane tudi Orlice po sestri M. Jiříčkovi.

Število delegatov je naraslo popoldne na 172 iz 89. odborov. Po krajših pomenkih se je končal občni zbor s pevanjem himne: »Kde domov můj« in Orelske: »Pochodu hoj Orli mochnu perutí«.

»Mladost«, glasilo slovenskih Orlov.

Stranka, gospodarske organizacije in izobraževalni delavci so se zbirali pod zastavo, dvignjeno pred slovensko ljudstvo, na slovenskih katoliških shodih. Na tej zastavi je bliščal napis: *Vse za vero, dom, cesarja!* To je bilo jedro programa vseh programov.

Poglejmo zdaj, kako se je to načelo izvajalo.

Za vero. Brezobzirno. Mnogo se je storilo. Versko življenje je cvetelo, verska zavest je bila močna med narodom. Le žal, da politika ni poznala tu prave meje. Žal, da se je politično nastopalo večkrat tako brezobzirno, da se jih je mnogo vsled te brezobzirnosti odbilo, mesto pridobilo. Pa še več! V imenu vere so se godile premnogokrat krivice in nasilja. Le spomnimo se, kako se je delalo z učiteljstvom, kako z najboljšimi našimi možmi, ki se niso hoteli brezpogojno podvreči diktaturi. Vsak, kdor

se je hotel politično udelejevati, se je moral brezpogojno. Vsaka kritika je bila prepovedana. Res, močna je bila roka moža, ki nam je pisal politična povelja. Ampak bodi! V tem boju se je doseglo mnogo, kar nam je tekom vojske le koristilo. Res pa je, da ima tu zaslug le delo našega škofa, ki je prišel med nas z geslom: Vse prenoviti v Kristusu! Politično delo ga je v tem oziru le podpiralo, žal, da mnogokrat tudi škodovalo.

Za dom. Tu se je šlo v prvi vrsti ljudstvo dvigniti do prave omike in je dvigniti tudi gospodarsko. Dr. Krek je žel tu od leta do leta večje uspehe. V delu za dom pa se je politično mnogo grešilo. Sami smo si omejili svoj dom. Iz majhne naše Kranjske smo gledali na naše brate na Štajerskem, Goriškem in Koroškem kot na sosede. Poznali smo jih malo in veliko, veliko premalo druge Slované v Avstriji,

skoro nič pa one izven avstrijskih mej. Cilj nam je bil, da se nam na Kranjskem politično dobro godi. Zaslepljeni smo bili v veri, da če se nam bo doma politično dobro godilo, da bomo mogli deliti dobrote tudi našim sosedom. Deliti sosedom! Za to je bila velika napaka. Niso nam bili sosede, temveč istorodni bratje, z istimi pravicami kot mi, in naša dolžnost je bila, dati jim vse, kar smo imeli mi. Ampak žal, da to ni bilo načelo v politični stranki, pač

pa se je na gospodarskem in izobraževalnem polju v tem oziru bolje delalo.

Na Kranjskem smo bili glede narodnostnega vprašanja preveliki separatisti, v Avstriji pa smo bili tozadevno preveliki avstrofili. Kar lepo si priznajmo in recimo: velika naša krivda! Krivda naših voditeljev, ker smo bili tako vzgojeni, ker se nam je reklo in kazalo, da pridemo po tej poti do našega političnega cilja.

Poročila.

Uradovanje Zveze Orlov.

Predsedstvo »Zveze Orlov« naznanja vsem bratskim odsekom, da uraduje redno vsak dan izvemši nedelj in praznikov br. tajnik Janko Hočevar od 4. do 6. ure popoldne v zvezini pisarni, katera se nahaja v Katoliški tiskarni, III. nadstropje. V teh uradnih urah dobé bratje Orli vse ustmene informacije, ki tičejo našo organizacijo.

Dijaški in ljudskošolski naraščaj telovadnih organizacij.

Poverjenik za uk in bogočastje gosp. prof. K. Verstovšek je sklical v četrtek, dne 12. decembra posvetovanje glede udeležbe dijaške in ljudskošolske mladine pri telovadnih organizacijah. Za Zvezo Orlov sta bila navzoča: brata A. Komljanec in Jos. Pirc; za Sokolsko zvezo: bratje dr. Oražem, Drenik in Kajzelj; za poverjenstvo za uk in bogočastje gg. dr. Verstovšek, dr. Opeka in prof. dr. Poljanec; za poverjenstvo za socialno skrbstvo g. učitelj Erjavce. G. poverjenik dr. Verstovšek je poudarjal kulturnovzgojni pomen telovadnih organizacij, ki naj v mladini vcepljajo misel za red in disciplino in jo odvajajo od pohajkovanja in podivjanosti; želel je le, da bi se izognili medsebojnemu preprirom v šoli, ker bi potem trpel šolski pouk. Organizaciji naj skupno iščeta potov v dosego teh ciljev. Zastopnik Zveze Orlov br. Jos. Pirc je v svoji izjavi poudarjal, da hoče Zveza Orlov vzgojiti mladino telesno krepko in verskonravno močno, ker pa dosedanja šola tega namena ne doseza, ne more prepustiti mladine izključno šolski vzgoji. Končno zahteva, da glede udeležbe pri naraščaju odločujejo v prvi vrsti starši. Zastopnik Sokolske zveze br. dr. Oražem je poudarjal vpliv telovadbe na značaj, zahteval svobodo za organizacije in pristo odločitev po starših. Zastopnik poverjenstva za socialno skrb je navajal pomisleke proti udeležbi s šolskovzgojnega stališča, ker se mladina navaja že zgodaj k političnemu fanatizmu, medsebojnemu sovraštvu v šoli; kazal je na nujno potrebo, da se telovadba v ljudskih šolah popolni in učiteljstvu dá priliko za večjo izobrazbo v telovadbi; končno je nasvetoval združitev naraščaja obeh organizacij. G. prof. Poljanec je podal nekaj praktičnih nasvetov za razrešitev vprašanja: ker je združitev obeh organizacij vsled načelnih nasprotstev nemogoča, naj se dovoli naraščaj obema organizacijama, ki naj preskrbita naraščaju dobrih voditeljev, za nadzorstvo pri telovadbi naj se pri-tegnejo učitelji.

Končno se je sprejel sklep:

- a) naraščaj je dovoljen obema organizacijama, odločitev se prepušča staršem;
- b) obe zvezi naj preskrbita naraščaju dobre voditelje;
- c) učiteljstvo naj v šoli opusti vsako agitacijo;
- d) uporaba šolskih telovadnic naj se dovoli enakomerno obema organizacijama;
- e) podrobnosti dogovorita obe zvezi.

Zveza Orlov in naraščaj. Vsled važnosti naraščaja za Orlovsko organizacijo je Zveza Orlov izvolila poseben odsek, ki bo vodil organizacijo naraščaja. V odsek odpošlje predsedstvo brate Čegnarja, Komljanca, Pirca Josipa in Ivota, poleg tega imata mesto v odseku po 1 zastopnik učiteljstva in katehetov.

Vaditeljski zbor Zveze Orlov ima tedensko sejo seje ob sobotah ob 7. uri zvečer.

Predsedstvo Zveze Orlov ima istotako svojo sejo vsak teden, in sicer ob četrtkih ob 7. uri zvečer.

Orlovski hospic. Bogoslovni profesor Ivan Janežič je podaril Zvezi Orlov 300 K vojnega posojila s pripombo, da se porabi 200 K tega posojila kot temeljna vloga za Orlovski hospic; ostalih 100 K pa za tekoče potrebščine Zveze Orlov.

Trije novi odseki pri Zvezi Orlov so se osnovali v predsedstveni seji 19. dec. 1918: gospodarski, glasbeni in organizatorični.

V gospodarski odsek spadajo finance, razprodaja naših brošur in knjig, režija »Mladosti«, nakup in prodaja telovadnih oblek, krojev, znakov itd. V ta odsek se izvolijo bratje: Tomažič, Peneš, Pavlin in Grčar.

Glasbeni odsek skrbi za orlovsko godbo, trobentaški zbor, petje in vse stvari, ki tičejo glasbo. V ta odsek se izvolijo bratje: Prof. Bajuk, Kržan in Žitnik.

Organizatorični odsek skrbi za predavatelje, rešuje dopise, izdeluje posnetke in poročila odsekov in okrožij ter jih priobčuje v »Mladosti«. Skrbi za organizacijo fantovskih večerov, mladeniških sestankov, odborovih sej itd. V ta odsek se izvolijo bratje: dr. Justin, Komljanec, Pirc, Kos, Peneš, Hočevar.

Stik Zveze Orlov s čehoslovaškim Orlovom je precej živahen. Posamezni člani predsedstva si dopisujejo redno med seboj, drug drugega se obveščajo o vseh važnejših zadevah. Obojestranski sklepi predsedstvenih sej se izmenjavajo. Premembo kroja bomo izvedli skupno s čehoslova-

vaškim Orlom in gledali na to, da bo kroj če le mogoče popolnoma enoten. Izmenjavajo se brošure in glasili »Mladost« ter »Vestnik Orla Československého«.

Slavnostna akademija Orla Československého se je vršila na predvečer I. skupščine Českoslo-

venske strany lidové v soboto, 25. prosinca t. l., v veliki dvorani Besednihi domu v Brnu. Na sporedu je bila telovadba in godba.

Ustredni Rada Orla Československého ima svoje prostore v Brnu, Nová ulice 8. Tajnik je br. Joška Matoušek.

Dopisi.

Šentjakobski »Orel« v Ljubljani je imel v nedeljo dne 8. decembra 1918 po štiriletnem odmoru svoj redni občni zbor, katerega so se udeležili bratje Orli in mladeniški odsek št. Jakobskega prosvetnega društva.

Zvezo Orlov je zastopal tajnik brat Janko Hočevar, kateri je otvoril občni zbor, pozdravil navzoče brate v imenu Zveze Orlov ter v kratkem govoru pojasnil namen in pomen Orlovske organizacije v sedanjem času in bodril brate k vztrajnemu in požrtvovalnemu delu za našo mladinsko organizacijo.

Nato so sledile volitve odbora. Ker se je tekom vojske v odseku izvršilo mnogo izprememb, je bil odbor zelo pomanjkljiv in brez predsednika. Brat Janko Hočevar prosi v imenu št. Jakobskega Orla č. g. kaplana, brata Tavčarja, da prevzame organizatorično vodstvo odseka kot predsednik. Bratje Orli so pritrdili izvolitvi novega predsednika z burnimi živjivo- in nazdar-klici. Nato prevzame brat predsednik predsedstvo občnega zbora in predlaga, da se izpopolni nadaljnji odbor, narkar so se soglasno izvolili sledeči bratje: brat Valand Alfonz za načelnika, brat Hočevar Janko za tajnika, brat Alojzij Zajc za blagajnika, odbornika Stöcklinger Ivan, kateri vodi dramatični odsek, in brat Poženel Franc.

Brat predsednik predlaga, da se bivši mladeniški odsek št. Jakobskega prosvetnega društva pridruži telovadnemu odseku, tako da bodo od sedaj naprej vsi fantje združeni v Orlovskem odseku. Polovica premoženja mladeniškega odseka pripade telovadnemu odseku, polovica pa prosvetnemu društvu. Predlog se sprejme. Sklene se, da znaša mesečna članarina 1 K.

Brata Stöcklingerja se izvoli kot načelnika dramatičnega odseka.

Fantovski večeri se bodo vršili redno vsako sredo ob 7. uri zvečer v društvenih prostorih. Glede ljudskošolskega naraščaja sklepa takoj prihodnja odborova seja.

Občni zbor je posetil tudi č. g. župnik Janko Barle, kateri je povdarjal važnost mladeniških organizacij v današnjem času ter navduševal Orle k neustrašenemu, ponižnemu, toda srčnemu delovanju, obljubil je tudi vsestransko pomoč ter pristavil, da ima vsaka stvar, katera je v dober namen, svoj obstanek in blagoslov. Orli so sodelovanje in pomoč č. g. župnika vzeli z radostnim srcem na znanje.

Nato se je vršila prosta debata, kako pridobiti še mnogo novih članov. Št. Jakobski odsek šteje z današnjim dnevom 26 rednih članov, ki so vsi telovadci. Glede podpornih članov se bode ukrenilo, ko bode dodelan nov poslovník Zveze Orlov, po katerem si bode št. Jakobski odsek tudi priredil svoja pravila.

Št. Vid nad Ljubljano. Naše društveno življenje je vojska popolnoma uničila. Najpoprej je pobrala člane Orle in jih telesno in duševno zaslužnjila. S težkim srcem smo se poslavljali od lepo sveleče naše organizacije, kakor da smo slutili, da

bo mrla brez nas in da jo najdemo pri povratku v razvalinah. S strahom smo gledali, kako so razmere dušile in tlačile naš narod in niso prizanašale niti ognjiščem naših idealov. Pod pezo razmer se je zrušila tako lepa stavba naše organizacije, ker jej je bila odvzeta duša, ker jo je moral zapustiti Orel.

Zavedali smo se tega in trpeli smo dvojno in hrepeneli vročih src po povratku, po miru. Ni samo organizacija nas pogrešala; nujno smo pogrešali i mi njej! Saj smo bili tesno združeni z njo, saj nam je bila tisto, kar zapustiti nam je bilo najbridkejše!

Toda zapihljaj je vetrič svobode; glasovi rešitve so nam zveneli iz daljave in naša srca so zatrepetala v veselem pričakovanju. Nehote in nevede smo začutili zopet življenje v sebi. Mir, domovina, svoboda, ti glasovi so nas objeli in nas prevzeli, da nismo videli in slišali ničesar drugega več. In videli smo pred seboj našo organizacijo zopet močno in cvetočo in domovino edino, svobodno in srečno. Ni nam bilo več obstanka. Hiteli smo domov, da pozdravimo domovino kot njene svobodni sinovi in ji gradimo slavo in čast. Našli smo jo v prazničnem razpoloženju, v zavesti zmagoslavja. Tujec si je razbil glavo ob njej! Izsedal, izmučil jo je do krvi, a umoril je ni! In takrat smo se zavedli, kaj smo, kaj premoremo. Tujec nas ni uničil v stoletjih ne z zvijačo, ne s silo. V trpljenju in boju smo zoreli in zmagali in priborili domovini slavo in čast!

V trpljenju in boju bomo ustvarili svobodni domovini temelje srečne bodočnosti!

Naša pot nas je vodila v društvo, v telovadnico, da jo pozdravimo, da jej povemo, da smo zopet tu, polni ognja in moči, da bomo zopet živeli z njo skrivnostno življenje polno sreče in blagoslova.

Toda telovadnica je opustošena. V njej so rezgetali vojaški konji in vsak kot in vsaka stvar nam je nemo pričala, da je v njej kruto gospodaril brezsrčni tujec, kakor da je hotel nam fantom zažati zadnji udarec, predno se poslovi za vedno. Naš lep oder so mažarski vojaki popolnoma razdejali in pokurili. Telovadno orodje, v kolikor se je rešilo, je pokvarjeno in razpada. Vidi se, da ni bilo nas in da ni bilo nikogar, ki bi ščitil v težavnih razmerah društven inventar. Treba bo začeti znova, treba bo dela in žrtev. Toda vsega tega smo navajeni. Z novo močjo bomo šli na novo veselo delo in ustvarili bomo Orlu zopet pogoje za novo uspešno delo in napredek. Svet se spreminja, značaji se krhajo, ošabneži in mogočniki propadajo in ne bodo več vstali. Orel pa bo vzletel iz razvalin v jasne višave in bo vodil nas fante v novo, srečnejšo, svobodno bodočnost in nas bo mlad in svež, po vsem trpljenju navduševal in osrečeval s svojimi večnolepimi cilji. S krvjo smo sezidali Jugoslavijo; z znojem bomo čuvali njeno pravo svobodo!

Šentpeter v Ljubljani. Orel se je obnovil na svojem občnem zboru 4. decembra. Shod je bil

polnoštevilno obiskan. Člani so pokazali, da Orlovska misel še živi in da hoče odločno vstati k novemu življenju. Izvolil se je nov odbor. Ob sredah se vrše redni fantovski večeri, ob petkih redna članska telovadba zaenkrat skupno s šentjakobskim v telovadnici realne gimnazije, ob sobotah telovadba vaditeljskega zbora, ob nedeljah dopoldne ljudskošolski in dijaški naraščaj, popoldne obrtni in rokodelski naraščaj.

Orlovski naraščaj šentpeterskega Orla v Ljubljani že telovadi. Starši, ako hočete, da bo vaša mladina tudi izven šole versko in moralno dobro vzgojena, vpišite svoje otroke v naraščaj! Z mladino v Orlovske vrste!

Šmartno pri Litiji. Orel se je poživil. K odseku je pristopilo mnogo članov. Fantje, naša misel krepko živi, zato jej pogum in pristopite k Orlu!

Jeseniški telovadni odsek Orel že pridno in vztrajno telovadi. Novi člani se sprejemajo v Delavskem domu vsak četrtek od pol 8. do 8. ure zvečer, naraščaj v petkih od 7. ure dalje. Na to opozarjamo vse jeseniške krščansko misleče fantel! Pristopajte k Orlu!

Orel v Kranju. Telovadba našega odseka se vrši po možnosti redno. Štirje telovadci so odšli na Koroško braniti severno mejo, njim na čelu kaplan č. g. Jernej Hafner. Zdaj vodi telovadbo visokošolec Valentin Fister. Fantje ga imajo radi. Zanimanje za Orla pri nas med mladino je še dovolj veliko, a pogrešamo pa naklonjenosti pri naši inteligenci, posebno pri meščanih. Tudi v našem mestu bo še plapolal orlovski prapor kot zmagovalc nad plitvim svobodomiselnim purgarskim gnezdom. Fantje, korajžite! Bodimo edini, skupaj držimo in glejmo, da si pridobimo novih članov!

Cerklje pri Kranju. Tukajšnji Orlovski odsek se je vendar poživil. Šteje že 40 fantov. Za začetek čuda veliko. Le tako naprej!

Vič. Prvi Orlovski sestanek pri nas je pokazal, kako si fantje žele obnovitve te telovadne organizacije. Pristopilo jih je k odseku čez 40. Za predsednika smo si izvolili g. Jankota Babnika, za načelnika pa Jožefa Hvale, ki si je že pri veliki javni telovadbi pridobil odlikovanje. Ta dva jamčita, da je naš Orel v spretnih rokah. Vsi, ki ste dobri, a še odlašate, vi vsi, ki ste vneti za zdrava mladeniška načela, skupaj pod Orlovsko zastavo. Na zdar!

Trebnje. Vojska je zadala našemu odseku hude rane. Pobralla je poleg 11 članov tudi okrognega načelnika br. Zupanciča. Kljub tem zgubam so se sestali fantje z odločno voljo, obnoviti od-

sek in delovati zanj, da bo še lepše razcvital kot pred vojsko. Temu že nudi jamstvo novo izvoljeni odbor s predsednikom br. kaplanom Stupica in načelnikom br. Ratajcem na čelu. Osnova si je odsek že pevski zbor, prireja fantovske večere in tudi sicer skrbi za izobrazbo in zabavo mladini. Težkoče jim dela okolnost, da nimajo primernih društvenih prostorov. Za bodočnost so sklenili, delati na to, da dobijo vse naše organizacije v Trebnjem čim preje društveni dom. Na Mirni osnujejo nov odsek.

V Mostah so tudi prebili led in pregnali mrtvilo, ki je vladalo štiri leta v vseh naših organizacijah. Poživili so Orla. Zanimanje fantov za orlovsko misel je veliko. Bog daj, da bi tudi tako ostalo!

Orlovski naraščaj v Mostah telovadi v ponedeljek od 4. do 6. ure zvečer v ljudski šoli v Mostah.

Ježica. Tudi pri nas se je začel razvijati Orel. Dozdaj jih je že mnogo pristopilo. V naraščaj se vpisujejo še vedno.

Tržič. Tržiški Orel je imel 12. januarja t. l. svoj obnovilni občni zbor.

Orel v Sostrem. Na zadnjem občnem zboru dne 15. decembra 1918 si je izvolil Orel sledeči odbor: Reisner Ivan, predsednik; Trkov Alojzij, podpredsednik; Jager Anton, načelnik; Habič Mihael, podnačelnik; Jakoš Franc, tajnik; Peterca Franc, blagajnik; Lovša Franc, vadiatelj naraščaja; Plaško Jakob, odbornik. Odsek šteje 32 rednih članov. Naraščaj 53. Br. Janko Hočevar je v imenu Zveze Orlov podal nekaj navodil, kako bi se dalo še bolj uspešno delovati kakor pred vojsko. — Fantje so vsi navdušeni za novo, vztrajno in požrtvovalno delo za našo mladeniško organizacijo.

Trbovlje. Med vojsko še obstojal Orel kot tamburaški odsek, prirejal pa predstave, lani je obhajal desetletnico obstanka. Letošnje spomlad se je poživeli. Avgusta je začel s telovadbo, 13. oktobra letos je bila blagoslovljena zastava obenem javna telovadba. Vaje ima v nedeljo od 3. do 4. ure popoldne in v četrtek od 7. do 8. ure zvečer obenem predavanja. Vadi vske in tamburaške vaje so posebej. Vsak prvi torek v mesecu je seja. Članov je dosedaj 40.

Trbovlje. Trbovski Orel je oživel. Imel je shod 5. januarja. Na hodu je začrtal br. Iv. Podlesnik program za nadaljno delo.

Vače. Občni zbor Orla se je vršil 5. januarja t. l.

Drobiž.

Zveza med Orli in duhovniki.

Otroci hvalijo Boga, če imajo dobre starše, tako tudi katoličan, če mu je Bog dal dobre duhovnike. Ničesar ni plemenit sin bolj žalosten, kakor če mu kdo graja drage roditelje. Nikdar taka teža ne pade na katolikovo srce, kakor če mu kdo sramoti njegov ponos, njegove duhovnike. Svet je mladeniču spomin na očeta in

mater, pa ravno tako častita je katoličanu misel na duševnega dobrotnika-duhovnika.

Misel na očeta in mater mu govori o telesnem rojstvu, pogled na duhovnika mu pravi: s tega sodelovanja sem se rodil v drugem bolj pomembnem rojstvu.

Starši zemeljsko, duhovnika pa je Bog izbral da mi dá nadzemljsko življenje.

Paganski bi bil svet brez duhovnov, med paganskim ljudstvom bi živeli Orli, ko bi ne bilo duhovnov, kadar duhovnov ni, je zašlo solnce krščanskemu ljudstvu. Ko duhovnika pošlje Bog, se odpre narodu pot v prosveto in srečo brez konca.

V sužnosti in gozdovih so živeli Germani, preden so duhovni prišli k njim. Moč, do katere so zrastle, je začela temu narodu ugaševati, ko je Luter napovedal boj katoliškim duhovnom. Čreda analfabetov so bili Slovani, preden jim je Bog poslal katoliških duhovnov.

Orel in duhoven sta kakor molitev in človek, kakor misel in dejanje — sta dva, ki spadata vkup. V medsebojni vzajemnosti bo rasel eden in drugi. Orel, zavzemaj se za svoje duhovne, molí za nje in brani jih. Če pade tvoj duhoven, padeš tudi ti. Če bo tvoj duhoven v časti, se povzpeš tudi ti nad vse svoje tekmece.

Union International des Oeuvres Catholiques d'Education Physique. — Tako se imenuje mednarodno katoliško telovadno društvo, ki združuje, ali vsaj pred vojsko je obsegalo: Francoze, Belgijce, Italijane, Irce, Holandce, Švicarje in par drugih. Jedro združenja tvori katoliška organizacija francoskih telovadcev »Fédération Gymnastique et Sportive des Patrounages de France«, ki je bila ustanovljena leta 1898, in je štela pred vojsko nad 150.000 članov v 1800 društvih in 42 zvezah. Med svetovno vojno je največja zasluga federacije ta, da so pripomogli njeni člani največ k razširjenju krščanstva v francoski armadi. Je pa tudi največja telovadna organizacija v Franciji. Meseca julija leta 1914., tik pred svetovno vojno, je imela Unija zborovanje, kamor je bil poklican tudi zastopnik čehoslovaškega Orla, a nenaden izbruh je bil to preprečil. Prišli pa so v stik v svetovni vojni, in sicer v čehoslovaški legiji. — Mimogrede bodi omenjeno, da imajo Čehoslovaki Orla tudi v Ameriki, češkega in slovaškega, ki se imenujeta oba »Katolický Sokol« ter izdajata istoimenska časopisa; prvi izhaja v St. Louisu, drugi v New Yorku.

Člani so se borili v svetovni vojni v ameriških prostovoljskih legijah. — Skrb Zveze Orlov je, da stopi z vsemi temi v stik, posebno pa z mednarodno katoliško telovadno Unijo.

Jože Stabelj.

Slovansko bogoslužje. Jugoslovanski škofje so pooblastili dne 21. novembra 1918 na sestanku v Zagrebu nadškofa zagreškega, naj čimprej v imenu vseh vloži na sv. očeta prošnjo za dovolitev liturgije v slovenskem jeziku, in sicer svete maše v staroslovenskem, drugih obredov pa v živem narodnem jeziku.

V kino-gledališču. Ne grem rad, ker me vselej potem oči bolijo in mi šumi po glavi. Vračam se vselej otožno zamišljen in delam sklepe, da ne grem več. In ne grem včasih po cel mesec, potem pa zopet.

Dvorana se počasi polni. Vojaki, delavci bledeh obrazov in otroci. Tem je v mestu danes edina uteha kino. Čakamo nervozno, kakor da nas bo razveselil ne vem kakšen užitek. A začne zvoniti in dvorana se zavije v temo. Kmalu se začnejo po steni gibati različne sence, ki v megli predstavljajo življenje in človeško domišljijo. Gledalci se čudijo in se smejejo. Otroci vpijejo in delajo neslane opazke. Videti je, kako pasejo oči, kako želijo videti, kar bi ne smeli. Uboگی mestni otroci! vzdihnem včasih in se zamislim v zabavo in v življenje vaš kmečkih fantov. Sto takih predstav bi dal, da bi mi v tem hipu bilo dano zabavati se doma med vami!

Nedelja po krščanskem nauku: Fantje so se zgovorili in gredo v zeleni bukov gozd nad vasjo. Šmarnice tam cveto, gobe rastejo, borovnice zore in ptice gnezdiijo. — Fantje pa zdravi, rdečih lic in polni življenja uživajo veselo naravo in zapojejo lepo narodno pesem, kot so jo čuli zadnjič na vasi. — O zlati čas mladosti!

Fantje kmetski, ne veste kaj imate! Stokrat srečnejši ste v zelenem gozdu, na senčnem vrtu ali pašniku, kakor mestna mladina pri vseh svojih mestnih zabavah!

Listnica uredništva. »Mladost« prinaša to pot poleg načelnih tudi praktične članke. Nov poslovnik, nov vežbalnik napovedujeta novo razvojno dobo Orlovske organizacije. Vse, kar potrebuje Orel, da se mu ne bo treba sramovati ne znotraj ne zunaj, se pripravlja. Načrti za prekrasen kraj, glasbena navodila, potrebščine za odseke in pododseke so pripravljene in se še pripravljajo. Pri vsem tem se zmeraj misli na Orlovski namen, na plemenitost duha, ki naj se razvije v posamezniku in v narodu. Duša vsemu je Orlovsko glasilo »Mladost«. V primeri na druge liste naročnina 10 krón ni predraga. Gradivo se je namnožilo in praktično je. Nihče, ki se zanima za razvoj mladine, mladeničev in mladih mož ter za prihodnost domovine, je ne bo mogel več pogrešati. Naročajte in razširjajte jo!

Bratom Orlom.

Koračnica.

Uglasbil Vinko Vodopivec.

Uvod.

f Dvi-gni-te, Or-li, kri-la po - nos-na, dvi-gni - te!

Koračnica.

f Dvi-gni-te, Or-li, v jas-ne vi - ši - ne kri-la po - nos-na, mla-de mo-

f čil So - ve se skri-va-jo v niz-ke te - mi-ne, k soln-cu, sve - tlo - bi

p O - rel hi - ti. Go-zdi šu - me - či kla-nja-jo gla-ve, bur-ni vi-

f har-ji div-je be - sne, O - rel zre mir-no v si-nje vi - ša-ve,

ff *Trio.* *f*

stre-le in gro-mi ga ne pla - še. Drum, drum, drum. Zo-ra mla-

do-sti, si-la kre - po-sti, v ži-lah nam pô-lje na-ro-da

rast, v tru-du in zno-ju, polnem ra - do-sti, do-mu gra-

di-mo sla-vo in čast. Ma-ti Slo - ve-nja, tvo-ji lju-

mf *f*

ba-vi O-rel ju - na-ško kla-nja sr - ce. Na-rod slo - ven-ski,

k ne-smrtni sla - vi tvo - ji se na - še si - le bo - re. K bož - je - mu

soln - cu dvi - gni - mo kri - la, več - ne lju - ba - vi va - bi nas žar.

Z nebne vi - ši - ne Or - la bo si - la krivdo in sužnost raz - bi - la vse -

kdar! Na zdar! Na zdar! Na zdar!

Današnja številka prinaša »Orlovsko himno« za štiriglasni moški zbor. Kjer mogoče, naj jo tako pojo. V prihodnji številki pa bomo natisnili »Orlovsko« in narodno himno »Lepa naša domovina« za en glas.

Glasbeni odsek.

Slovanski greh.

(Dalje.)

Zveza s papežem.

Drugo sredstvo, s katerim se je hotel Rastislav otresti Nemcev in njihove nadvlade, naj bi bila po njegovem razmišljanju od Nemcev nezavisna cerkvena organizacija.

V ta namen je bilo treba Rastislavu najprej slovanskih duhovnov-učiteljev, potem slovanskih škofov in tretjič papeževe pomoči.

Ti činitelji bi utrdili med Slovani pravo vero, zagotovili Slovanom duševno neodvisnost napram Nemcem, Grkom in Italijanom in ustvarili srečonosno slovansko kulturo.

Tako je preudaril knez na Moravi in ukrenil potrebno, da svojo zamisel udelevi. — Ali in kdaj je poslal poslance s tem namenom v Rim, ni znano zanesljivo. Občeval pa je z Rimom tudi zaradi te kulturno in versko slovanske zadeve. Papež Hadrijan piše Rastislavu l. 869. in slovanskima knezoma, ki sta bila z njim združena, Svetopolku in Koclju, in se nekako opravičuje, da ni bilo ustrezno iz Rima Rastislavovi prošnji. Sicer pa v Rimu glavni Rastislavovi zahtevi, da mu pošljejo slovansko govorečih duhovnikov, niso mogli ustreči, ker jih niso imeli. Zato si je moral Rastislav pomagati drugače.

Na jugovzhodu so prebivali Slovani kakor še dandanes po Balkanu in tam je stolovala kulturno slovita grška država z glavnim mestom Carigrad. Grki so mu rekli Bizanc ali Konstantinopol. Na ozemlju te države je bivalo mnogo Slovanov in med Slovani dovolj Grkov zaradi kupčije, obrti in državnih poslov. V Carigradu je vladal tedaj bazilevs Mihael. Leta 862. je bilo to, ko je poslal Rastislav Moravski v Carigrad svoje poslanstvo.

Poslanstvo je predložilo grškemu vladarju prošnjo slovanskih knezov iz zahoda, razloge in posamezne točke.

To Rastislavovo poslanstvo razodeva jasno cerkvenopolitični knežev program. Poudari slovansko misel: »Mi Slovani.«¹ — Razodene tudi določno nalogo nove cerkvene uredbe. Novo duhovstvo, kakor je izprevidel to knez, ima presekatiti tuji vpliv in ujediniti razmere pri Slovanih s tem trojim: pouk v krščanstvu mora biti enoten, ker dozdej eni tako uče, drugi drugače;² rabiti mora pri pouku slovanski jezik,

ker dosedanji učitelji so nerazumljivi, in pa osnovati mora slovansko cerkveno književnost,³ ker tudi takih učiteljev dozdej ni, ki bi pisali slovanske svete knjige.

Pogoji in označbe, ki jih je zahteval Rastislav od zaprošenih bodočih duhovnov, so bili taki, da so bili tudi v Carigradu v zadregi, kje naj dobijo takih mož, ker slovanski knez na Moravi je zahteval od njih izredno veliko. Mihael III. je sklical dvorno posvetovanje. Na posvetu se je doglalo, da je tak mož, kakor ga želi Rastislav, edinole filozof Konstantin iz Soluna. Na dvoru carigrajškem je službovalo tudi kolikor toliko Slovanov. Tedaj je živel pri Mihaelu kot cesarjev adjutant in spremljevalec na vrednih in malovrednih potih tudi Vasilij, Slovan iz Makedonije, torej iz iste kraja, odkoder je bil tudi Konstantin, pozneje imenovan Ciril.

Konstantin, doma iz Soluna, od mladosti vedoželjen in kreposten mladenič, je postal znamenit učenjak, modroslovec, jezikoslovec in bogoslovec in še v drugih vedah in spretnostih izvežban. Razuzdanemu carigrajškemu življenju se je umaknil v samostan med menihe Basilijance. L. 860. je odpotoval v pokrajine ob azovskem morju h Kazarom, ker so prišli poslanci od tam prosit krščanskih misijonarjev. — V tej pokrajini je bil umrl l. 100. mučeniške smrti papež Klemen, Konstantin je iskal in našel grob svetega papeža in vzel mučnikove relikvije seboj. Dve leti je delal med Kazari. Njegov trud in njegove napore so mu povečali židovski rabini in saracenski sofisti, ko so se tačas bahali s svojo vedo in učenostjo. Kljub temu se je ljudstvo oklenilo Konstantinovitih nauk in se dalo krstiti. Po dveletnem slovesu Kazari kar niso vedeli, kako bi se zahvalili Konstantinu. Hvaležni so bili tudi nevrednemu bizantinskemu dvoru, ker jim je poslal tega moža, tako zelo, da so mu ponudili svojo svobodo in neodvisnost. Nagraditi so hoteli predvsem tudi blagega, modrega in svetega Konstantina. Ta je odvrnil, da ga naj razveselijo in nagradijo z novim dobrim delom, ki to pot obstoji v tem, da izpuste vse inozemske ujetnike, kar se jih še nahaja v njihovi deželi, na svobodo. Ustregli so mu.

Konstantin je imel brata Metoda. Tudi ta je bil izobražen, kreposten in pobožen. Ni se toliko potopil v modroslovne vede kot Konstantin, ker so ga razmere poteg-

¹ Žitje sv. Metoda, Kos, Gr. II, št. 181.

² Chronica Nestoris, Kos, Gr. II, št. 181.

³ Chronica Nestoris, o. c.

nile v praktično življenje. Bil je pogumen, odločen, praktičen, energičen in neomadeževan mož. Tudi pri njem omenja življenjepis samostansko življenje, kamor se je umaknil, potem ko je bil nekaj časa upravitelj neke bizantinske pokrajine. Uprava in izvrševanje dolžnosti med ljudmi ga je usposobila uresničevati misli in organizovati ljudi za smotreno dejstvovanje idej. Tako sta se brata dopolnjevala.

Oba globoko in vsestransko izobrazena, eden pred vsem temeljit mislec, drugi izvrševalec. Ta dva moža, znanstvenika in teologa, meniha in duhovna, znana na dvoru v najvišjih cerkvenih in svetnih krogih in med najpreprostejšim ljudstvom, poznavajoča svet in vajena se mu odreči, je Bog poklical, da vzgojita slovansko ljudstvo in navrneti že v zibelci slovansko kulturo na njegova pota.

Na dvoru v Carigradu so čakali nanja poslanci zastopnika Slovanov kneza Rastislava. Dvorni posvet je izprevidel, da zamoreta to, kar terja pismo slovanskih knezov iz zahoda, izvršiti samo ta dva. »Slišiš, filozof,« je dejal po izročilu Metodovega žitja cesar Mihael, »tega ne zmore nihče razen tebe. Pojdi torej! S teboj naj gre tvoj brat, menih Metod. Tudi sta iz Soluna. Tam čisto slovansko govore.«

In šla sta, seboj noseč relikvije mučenika papeža Klemena in svete knjige. Pred odhodom so jima izročili na cariograjskem dvoru cesarsko priporočilno pismo in dragocene podobe za Rastislava. Leto njunega odhoda 863. v slovanske pokrajine je za vedno blagoslovljeno v ustih slovanskih narodov. Spomladi sta prihajala v deželo, pomlad je vzhajala z njima hrepenečemu ljudstvu.

Rastislav je dosegel prvo reč za uresničenje svoje ideje. Dobil je veroučitelja, vzgojena nalašč za njegove namene za duševno osvoboditev Slovanov od vseh obmejnih sebičnežev.

Istočasno ko je pričakoval Rastislav odgovora iz Rima¹ in Cariграда, je sklepal kralj Ludvik Nemški zoper njega dogovore z Bolgari in obveščal papeža, da hoče zlepa ali zgrda podvreči Rastislava. Res je pridrl na Moravsko naslednje leto 864. in oblegel Rastislavovo trdnjavo Devín. Rastislav se je s kraljem pobotal in dal talnike. Morebiti je zato tako urno sklenil z Ludovikom mir, da bi mogla nova apostola nemoteno vršiti svojo službo in pripraviti

tla za vstajenje. Mir je bil zdaj za preudarnega kneza več vreden kot kaj drugega. Zdaj je veljalo pripraviti pot cerkveni neodvisnosti.

Še pred to vojno sta dospela Konstantin in Metod na Moravsko. Šla sta čez sedanjo Jugoslavijo, čez slovenske kraje. Povsod slovesno sprejeta sta se junija meseca l. 863. predstavila vladarju na Moravi Rastislavu. Zaslišal ju je, sprejel darove, spoznal izredna moža. Kneževo veselje je kalila bližajoča se vojna z Nemci. Vojne priprave in orožne vaje na Moravskem niso bile ugodne oznanjevanju blagih resnic krščanske vere.

Brata sta se umaknila proti jugu v Kocljevo ozemlje. Kje sta natančno vsako leto hodila, ni več znano. Konstantin je takoj prvo leto izvršil azbuko, slovansko abecedo. Pisala sta slovanske knjige, predstavljala na slovanski jezik sveto pismo in obredne knjige. Govorila za ljudmi slovansko v rodnem, domačem jeziku. Ljudstvo se je veselilo, se ju oklepalo, vodilo v njuno šolo svojo mladino. Brata sta izbrala vedoželjne in nepokvarjene slovanske mladeniče, učila jih posebej višjih ved, zlasti bogoslovja, da bi dobilo izmed njih slovansko ljudstvo domačih slovanskih duhovnov.

Rastislav je z nado v srcu zrl na to semenišče, saj je hotel na te ljudi v duševnem oziru nasloniti slovansko državnost.

V štirih letih so bile priprave gotove. Po zemljah Rastislavovih in po deželah njegovih knezov so govorili o delu plemenitih mož. Ugled Konstantinov in Metodov je izpodrinil vse druge veroučitelje. Nekateri slabi nemški duhovni so se srdili, ker jih slovansko ljudstvo ni več maralo. Tudi v Kocljevi kneževini so začutili, da jih nihče več ne potrebuje in ne želi, ker slovensko govoriti niso znali, nemškega pa ljudstvo ne.

Za Rastislava pa je prišel čas, da stori nov važen korak za neodvisnost od Nemcev v cerkvenem oziru. Najbrž je že prej vsaj leta 862. v Rimu in nato v Carigradu prosil za lastnega slovanskega od nemškega duhovstva in nemškega kralja neodvisnega škofa,¹ ker brez tega si cerkvene neodvisnosti in direktne zveze z Rimom ni bilo mogoče misliti. Vendar takega škofa ali celo nadškofa mu ne v Rimu ne v Carigradu niso mogli dati. Pač so hoteli v Carigradu pred odhodom, v kolikor se je zanesti na poročilo životopisa, Metoda posvetiti za nadškofa, ki pa je odklonil.

(Dalje prih.)

¹ Cf. T. Lempl S. J., Voditelj v bog. vedah, X, 6. in Dudik, o. c. 1572.

¹ Lempl, o. c. 4.